

Bureau voor Archeologie Rapport 1152

Dorshout 1, Veghel, gemeente Meierijstad: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 1152. Dorshout 1, Veghel,
gemeente Meierijstad: een bureau- en inventariserend
veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase

auteur: C. de Jong (junior prospector)

autorisatie: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 29 augustus 2022 (definitief)

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie.nl

I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2021110301
Provincie	Noord-Brabant
Gemeente	Meerijstad
Plaats	Veghel
Toponiem	Dorshout 1
Centrum locatie (m RD)	165.160; 403.320 (x; y)
Omvang plangebied	7.180 m ²
Omvang onderzoeksgebied booronderzoek	Gelijk aan het plangebied.
Kadastrale gegevens	kadastrale gemeentenaam: Veghel, sectie: K, nummer(s): 877
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	5156641100 (ABU); 5156658100 (ABO)
Soort onderzoek	een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase
Opdrachtgever	Wintraecken Advies
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie
Kaartblad	45G
(RO) kader onderzoek	Bestemmingsplanwijziging
Periode van uitvoering veldwerk	7 februari 2022
Bevoegde overheid	Gemeente Meerijstad
Deskundige namens bevoegde overheid	Gemeente 's-Hertogenbosch Afdeling SO/Erfgoed
Status goedkeuring bevoegde overheid	Goedgekeurd
Beheerder en plaats van documentatie	Digitale documentatie: ARCHIS en E-Depot Vondstdocumentatie: geen vondsten

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	7
1	Inleiding.....	8
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	8
2	Bureauonderzoek.....	10
	2.1 Methode.....	10
	2.2 Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik.....	10
	2.3 Huidige situatie.....	11
	2.4 Aardwetenschappelijke waarden.....	12
	2.5 Historische situatie.....	13
	2.6 Mogelijke verstoringen.....	14
	2.7 Archeologische en bouwhistorische waarden.....	14
	2.8 Gespecificeerde verwachting.....	19
3	Booronderzoek.....	21
	3.1 Inleiding.....	21
	3.2 Methode.....	21
	3.3 Resultaten met bodemkundige interpretatie.....	22
	3.4 Archeologische interpretatie.....	23
	3.5 Waardestelling en Selectieadvies.....	24
4	Conclusie.....	25
	4.1 Conclusie Bureauonderzoek.....	25
	4.2 Conclusie Booronderzoek.....	26
5	Advies.....	27
6	Literatuur.....	28
	Figuren.....	30
	Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	48

Lijst met Figuren

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).....	4
Figuur 2: Luchtfoto actueel.....	30
Figuur 3: Topografische kaart.....	30
Figuur 4: Archeologische verwachtingskaart voormalige gemeente Veghel (Buesink 2014).....	31
Figuur 5: Nieuwe situatie.....	32
Figuur 6: Bouwjaren (Kadaster 2013).....	33
Figuur 7: Archeologische landschappenkaart (Rensink e.a. 2015).....	34
Figuur 8: Geologische kaart (De Mulder 2003).....	35
Figuur 9: Beddinggordels Laat Glaciaal - Vroeg Holoceen (Cohen e.a. 2012)....	35
Figuur 10: Landschappelijke eenhedenkaart voormalige gemeente Veghel (Buesink 2014).....	36
Figuur 11: Geomorfologische kaart (Maas e.a. 2019).....	37
Figuur 12: Bodemkaart (Alterra 2014).....	38
Figuur 13: Hoogte-reliëfkaart (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).....	39
Figuur 14: Hoogte-reliëfkaart detail (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018). Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P.....	39
Figuur 15: Kaart Figuratief van het grootste gedeelte van Bataasch Brabant, 1794 (Verhees 1794).....	40
Figuur 16: Kaart van de rivier de Aa, 1806 (Verhees 1806). Het noorden is linksboven.....	40
Figuur 17: Kadastrale minuut 1811-1832, gemeente Veghel, sectie A, blad 4 (Kadaster 1811).....	41
Figuur 18: Topografisch militaire kaart 1850.....	42
Figuur 19: 609-2080-VEGHEL-1899.....	42
Figuur 20: 609-2082-VEGHEL-1928.....	43
Figuur 21: 45G-1956-Uden / Veghel.....	43
Figuur 22: 45G-1967-Uden / Veghel.....	44
Figuur 23: 45G-1988-Uden / Veghel.....	44
Figuur 24: Archeologische vondstlocaties (geel) en zaken (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021).....	45
Figuur 25: Boorpuntenkaart.....	46
Figuur 26: Schematische weergave van de boorprofielen.....	47

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	13
Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 200 m van het plangebied.....	19

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de Dorshout 1 te Veghel.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische resten bij de voorgenomen ontwikkeling? Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocollen 4002 en 4003. Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

In het plangebied worden de bijgebouwen gesloopt. Vervolgens worden zes woningen en een parkeerschuur gebouwd.

Het plangebied ligt in een dekzandlandschap met ruggen en vlaktes. Geomorfologische kaarten en onderzoeken uit de directe omgeving geven geen eenduidig beeld over wat de landschappelijk situatie is.

Als het plangebied ter hoogte van een dekzandrug ligt, dan kan het een gunstige locatie zijn geweest om te wonen vanaf het Paleolithicum. Het gebied rondom Veghel is vermoedelijk in de 12^e of 13^e eeuw ontgonnen. Het plangebied ligt in het buurtschap Dorshout. De eerste vermeldingen van Dorshout dateren uit 1385. In de 19^e eeuw is het plangebied onbebouwd en bestaat het uit bouwland met in het zuidwesten een voorpootstrook. De boerderij in het zuidwesten wordt in 1898 gebouwd. De overige bijgebouwen worden in de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw gebouwd.

Tijdens het booronderzoek zijn zes boringen tot in de C-horizont gezet. Hieruit blijkt dat de bodem in het plangebied bestaat uit een 50 tot 85 cm dikke A-horizont die relatief scherp op de C-horizont ligt. Ondiep in het profiel zijn roestvlekken aanwezig. Dit wijst erop dat het plangebied in een laag en nat deel van het landschap ligt. In één boring in het westen van het plangebied is de bodem verstoord tot in de C-horizont.

Vanwege de natte omstandigheden is het plangebied tot en met de Middeleeuwen ongeschikt voor bewoning. Tot en met het einde van de 19e eeuw is het plangebied waarschijnlijk onbebouwd gebleven. De kans dat in het plangebied behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn, wordt daarom klein ingeschat.

Daarom adviseert Bureau voor Archeologie het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Meierijstad.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch bureauonderzoek en een booronderzoek uitgevoerd voor de bouw van woningen aan de Dorshout 1 te Veghel.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

De ligging van het plangebied is weergegeven in fig. 1. Vanwege het gemeentelijke archeologische beleid moet voor de beoogde ontwikkeling een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

Het onderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000,¹ in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1).

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een booronderzoek in de verkennende fase. Met de bevindingen wordt aan het einde van het rapport een advies gegeven hoe bij het project rekening kan worden gehouden met archeologische waarden.

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting. Het doel van het veldonderzoek is het controleren en verfijnen van de archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

Het veldonderzoek is uitgevoerd als booronderzoek (IVO – O) en betreft de verkennende fase. Met het verkennende veldonderzoek wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee worden kansarme zones uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

Bureauonderzoek:

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*
2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*
3. *Is sprake van bekende bodemverstoringen?*
4. *Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*
5. *Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*

¹ <https://www.kiwa.nl/upload/certificate/00094278.pdf>

6. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*

Verkenkend booronderzoek:

7. *Wat is de aard (geologisch en bodemkundig) en intactheid (verstoringen) van het bodemprofiel?*
8. *Zijn potentiële archeologische niveaus aanwezig, en zo ja, wat is de aard, diepteligging en verbreiding daarvan?*

Eindoordeel:

9. *Indien (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*
 - a) *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*
 - b) *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*
10. *Indien vervolgonderzoek nodig is: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.1, protocol 4002.²

Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische resten beschreven in termen van onder meer diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

De genoemde stappen leiden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.³ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd. Er is geen contact geweest met lokale amateurs en/of Heemkunde-kringen.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

2.2 Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik

Afbakening plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het plangebied staat afgebeeld in fig. 1. Het plangebied ligt in de gemeente Meierijstad in de plaats Veghel. De locatie ligt aan het adres Dorshout 1. Het plangebied is 120 m lang en 60 m breed en heeft een omvang van 7.180 m².

Het plangebied ligt ten noordoosten van de Dorshout en ten noordwesten van de Hendrikstraat (fig. 2 en 3). Aan de noordwest zijde wordt het plangebied begrenst door het erf van Dorshout 7. Ten noordoosten van het plangebied ligt de rest van het perceel van Dorshout 1.

Om voldoende informatie over aardkundige, historische en archeologische gegevens te verzamelen wordt een onderzoeksgebied gebruikt dat groter is dan het plangebied. Het onderzoeksgebied voor het bureauonderzoek is een zone met straal van circa 200 m om de ontwikkeling heen (fig. 1).

Overheidsbeleid

In het gebied geldt een vastgesteld gemeentelijk archeologisch beleid. Op de gemeentelijke archeologische beleidskaart uit 2014 heeft het plangebied een hoge en middelhoge archeologische verwachting (fig. 4). Dekzandruggen krijgen op de beleidskaart een hoge verwachting. Een zone van 100 m om de dekzandrug heen krijgt een middelhoge verwachting.

² SIKB 2018

³ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services

Het beleid bij een hoge verwachting is dat bij ingrepen van meer dan 100 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm onder maaiveld rekening gehouden moet worden met archeologische resten.

Het beleid bij een middelhoge verwachting is dat bij ingrepen van meer dan 100 of 250 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm onder maaiveld rekening gehouden moet worden met archeologische resten.

Ontwerp c.q. inrichtingsplan

De boerderij in het zuiden blijft behouden en wordt gesplitst in twee woningen. De bijgebouwen ten noordoosten hiervan worden gesloopt. Daarnaast worden zes woningen en een parkeerschuur gebouwd (fig. 5). De hooischuur in het noorden van het plangebied wordt gesloopt.

Aard en omvang van de toekomstige verstoring

De exacte ingrepen zijn nog niet bekend, naar verwachting vinden graafwerkzaamheden plaats tot 80 cm -mv.

Milieutechnische condities

De omgevingsrapportage Noord-Brabant laat zien dat aan de Dorshout de bodem over het algemeen onverdacht is op bodemverontreinigingen. Lokaal kan de bodem licht verontreinigd zijn. Ten oosten van het plangebied, in de Oranjewijk, zijn in onder andere gedempte sloten verontreinigingen van verschillen stoffen aangetroffen.⁴

Grondwaterpeil

De actuele grondwaterstand in het plangebied kan worden afgeleid uit de grondwatertrap op de bodemkaart. De grondwatertrap (aan de westgrens van het plangebied) is VI. Dit betekent dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand staat tussen 40 en 80 cm onder maaiveld en dat de gemiddeld laagste grondwaterstand dieper staat dan 120 cm onder maaiveld.

De grondwaterstand zal door de beoogde ingrepen waarschijnlijk niet veranderen.

Consequentie van de ingrepen

Door uitvoeren van graafwerkzaamheden kunnen archeologische resten worden vergraven.

2.3 Huidige situatie

Bebouwing en functie

De boerderij in het zuidwesten van het plangebied heeft een bouwjaar van 1898. de bijgebouwen achter de boerderij hebben een bouwjaar van 1950, de hooischuur in het noorden van het plangebied heeft een bouwjaar van 1960.⁵

Bodemgebruik

Een hoek in het zuiden van het plangebied wordt gebruikt als tuin. Rondom de boerderij is het terrein verhard met klinkers. De rest van het plangebied bestaat uit grasland.

⁴ Provincie Noord-Brabant e.a. 2021

⁵ Kadaster 2013

Bestemmingsplan

Het plangebied ligt in bestemmingsplan Bedrijventerrein Veghel-West (vastgesteld in 2013). In het plangebied geldt de dubbelbestemming Waarde Archeologie. Dit betekent dat bij ingrepen met een omvang van meer dan 100 m² of waarbij de bodem dieper dan 30 cm onder maaiveld wordt verstoord een rapport moet worden overlegd waaruit blijkt dat de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld.

2.4 Aardwetenschappelijke waarden

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Roerdalslenk', in de landschapszone 'beekdalbodems' en 'dekzandruggen'.⁶ Op de landschappen kaart ligt het plangebied aan de westkant van het Aa beekdal (fig. 7).

Op de geologische kaart ligt het plangebied midden in een zone met afzettingen van het Laagpakket van Singraven, ofwel kleinschalige fluviatiele (beek)afzettingen (Bx2; fig. 8). De ligging midden in de beekafzettingen is mogelijk het gevolg van de kleine schaal van de kaart. Het is goed mogelijk dat in (een deel van) het plangebied in de top van het bodemprofiel zandafzettingen van de Formatie van Boxtel aanwezig zijn.

Het zand van de Formatie van Boxtel is afgezet gedurende de laatste ijstijd, Het Weichselien. In deze periode kan door het heersende koude klimaat weinig vegetatie groeien waardoor zand kan gaan verstuiven. Het zand wordt vervolgens als ruggen en welvingen afgezet, de dekzandruggen.⁷ Door dit dekzandlandschap stroomt de rivier de Aa.

Een gedetailleerde weergave van het Pleistocene/Vroege holocene beekdal van de Aa is beschikbaar op de beddinggordelkaart (fig. 9). Het plangebied ligt op deze kaart direct ten westen van het beekdal.

Op de geomorfologische kaart van de voormalige gemeente Veghel ligt het beekdal verder naar het noordoosten, op ongeveer 120 m van het plangebied (fig. 10). Het plangebied zelf ligt ter hoogte van een dekzandrug en dekzandvlakte.

Op de geomorfologische kaart ligt het plangebied geheel in de bebouwde kom (fig. 11). Op de bodemkaart ligt het nagenoeg geheel in de bebouwde zone. Echter, langs de westgrens staan hoge zwarte enkeerdgronden gekarteerd (fig. 12). De verwachting is dat deze in het hele plangebied aanwezig zijn. De enkeerdgronden, met een dik plaggendeck, zijn ontstaan door langdurige potstalbemesting. Bij deze gronden is het humeuze dek minstens 50 cm dik.

Op de hoogte-reliëfkaart zijn dekzandruggen en -vlaktes en beekdalen nauwelijks tot niet te herkennen (fig. 13). Dit komt voornamelijk door de aanwezigheid van infrastructuur en bebouwing waardoor kleinschalige natuurlijke hoogteverschillen zijn afgevlakt en vergraven.

In het plangebied kunnen twee zones met een verschillend maaiveldniveau worden onderscheiden. De eerste is het erf dat op ongeveer 9,6 m NAP ligt en de tweede is de rest van het perceel dat op ongeveer 9,3 m NAP ligt (fig. 14). Ter hoogte van het erf heeft dus mogelijk 30 cm ophoging plaatsgevonden of de rest

⁶ Rensink e.a. 2015

⁷ (Berendsen en Stouthamer 2011)

van het perceel is vergraven.

Archeologische onderzoeken uit de omgeving laten zien dat ten westen van het plangebied een dekzandvlakte ligt met beekkeerdgronden en natte podzolgronden.⁸ Ten zuidoosten van het plangebied, in de Oranjewijk, bestaat de bodem onder andere uit een 55 tot 85 cm dik esdek (A-horizont) met hieronder een compleet podzolprofiel bestaande uit een (begraven) A-, E-, B-, BC- en C-horizont. De E-, B-, en BC-horizont waren ieder tussen 10 en 15 cm dik. In andere delen van het onderzochte gebied zijn onder de A-horizont B- of BC-horizonten aangetroffen.⁹

Bron	Situatie plangebied, omschrijving
Geologie (fig. 8)	Geologische Overzichtskaart 1 : 250 000: ¹⁰ Bx2: Laagpakket van Singraven; beekzand en -leem (Bx2)
Geomorfologie (fig. 7, 10, en 11)	Geomorfologische kaart 1 : 50 000: - Bebouwing (Beb) Archeologische landschappenkaart 1 : 50 000: - dekzandruggen - beekdalbodems Landschappelijke eenheden kaart gemeente Veghel: - dekzandrug - dekzandvlakte
Bodemkunde (fig. 12)	Bodemkaart 1 : 50 000: - Hoge zwarte enkeerdgronden; leemarm en zwak lemig fijn zand (zEZ21-VI) - Bebouwing (bebouwd)
AHN (fig. 13 en 14)	Het maaiveld ter hoogte van het erf ligt rond 9,6 m NAP. In de rest van het plangebied ligt het maaiveld op ongeveer 9,3 m NAP.

Tabel 1: Aardkundige waarden.

2.5 Historische situatie

Het plangebied ligt mogelijk (deels) op een dekzandrug op relatief dichte afstand tot de Aa. Mogelijk is dit een gunstige locatie om te wonen vanaf het Paleolithicum. Uit de omgeving zijn, ter hoogte van dekzandruggen, archeologische resten aangetroffen daterend uit de IJzertijd en Romeinse tijd (fig. 10; zie ook hoofdstuk 2.7).

Het plangebied ligt ongeveer 500 m ten noordwesten van de historische kern van Veghel. Veghel is ontstaan op een dekzandrug. Langs de westzijde van Veghel ligt het beekdal van de Aa. Het plangebied ligt aan de andere kant van het beekdal.

De oudste bronnen waarin het gebied van en rondom Veghel wordt genoemd dateren uit ongeveer 1200. In deze tijd vormde Erp, ongeveer vier kilometer van het huidige Veghel, een heerlijkheid. Het was in eigendom van het geslacht Van den Bossche. Deze familie had ook goederen in bezit in Veghel. Uit de geschreven archieven is bekend dat hertog Jan II van Brabant in 1300 aan de inwoners van Erp gemeentegronden uitgaf tegen een jaarlijkse betaling. Voor

⁸ Nales en Van der Zee, R.M. 2004; Peeters 2012

⁹ Mostert 2014

¹⁰ De Mulder 2003

Veghel is eenzelfde soort brief bekend uit het jaar 1310.¹¹

Het plangebied ligt in het buurtschap Dorshout. De eerste vermeldingen van dorshout dateren uit 1385. De naam is een samenstelling van 'hout' of 'holt' (hoogopgaand loofbos) en 'dor' (droog).¹²

De eerste relatief gedetailleerde kaarten van Veghel dateren uit het einde van de 18^e eeuw (fig. 15). In 1794 is de weg Dorshout herkenbaar. Het buurtschap staat op deze kaart gekarteerd als 'Tiershout'. Langs de wegen is bebouwing zichtbaar, evenals bomen. De ligging van de bebouwing en het plangebied kan echter op deze kaart niet exact bepaald worden, waardoor niet duidelijk wordt of het plangebied bebouwd is.

Met een kaart uit 1806 kan dit wel in grote lijnen bepaald worden (fig. 16). Vermoedelijk ligt de bebouwing verder naar het (noord)westen en bestaat het plangebied uit bouwland.

Op de kadastrale minuut uit 1811 tot 1832 kan het landgebruik afgeleid worden (fig. 17). Het overgrote deel bestaat uit bouwland. Een strook in het zuiden is in het bezit van de gemeente en waarschijnlijk betreft het hier een voorpootstrook. Bij dit systeem mocht, tegen betaling, een strook bomen geplant worden op gemene grond om te voorzien in de groeiende houtbehoefte. Deze situatie blijft bestaan tot het einde van de 19^e eeuw als de boerderij in 1898 gebouwd wordt (fig. 18 en 19). Een deel van het bouwland wordt hierbij omgezet tot grasland.

Tot en met de Tweede Wereld Oorlog verandert weinig in het plangebied (fig. 20). In de 19^e en 20^e eeuw wordt de Aa, ten noordoosten van het plangebied, in een aantal fasen gekanaliseerd. Na de oorlog wordt de Oranjewijk ten zuidoosten van het plangebied aangelegd en worden in het plangebied bijgebouwen gebouwd (fig. 21 tot en met 23).

2.6 Mogelijke verstoringen

Volgens de verwachtingenkaart van de voormalige gemeente Veghel is de bodem in de noordoostelijke helft van het plangebied mogelijk verstoord (fig. 4). De contouren van de verstoorde zone zijn gebaseerd op ontgrondingsvergunningen. Meer informatie over de eventuele ontgroningen is niet bekend.¹³ Kaarten uit de 20^e eeuw laten geen veranderingen op het perceel zien die overeenkomen met eventuele ontgroningen. Op de hoogte-reliëfkaart zijn ook geen tekenen zichtbaar van afgraving, zoals lage delen met scherpe en rechte overgangen/randten (fig. 13 en 14).

2.7 Archeologische en bouwhistorische waarden

Archeologische vondstlocaties en zaken staan weergegeven in fig. 24 en staan toegelicht in tabel 2. De belangrijkste bevindingen worden in de lopende tekst samengevat.

In het plangebied liggen geen archeologische waarnemingen en geen (delen van) archeologische terreinen. Het plangebied is niet eerder archeologisch onderzocht.

¹¹ Boshoven en Beusink 2009; Wols 2014

¹² Van der Sijs 2010

¹³ Contact met Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant via e-mail, 8 februari 2022.

Aan de andere (zuid-)kant van de Hendrikstraat, in de Oranjewijk, hebben een archeologische boor- en proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden (zaken 2.319.640.100 en 2.349.416.100). Bij het booronderzoek is in een aantal boringen onder het esdek een intacte podzolprofiel aangetroffen. Hierin zijn houtskoolspikkels aangetroffen, maar geen sporen of vondsten. Bij het opvolgende proefsleuvenonderzoek is tevens een podzolprofiel aangetroffen. Deze is aanwezig in de lagere delen van het gebied. In de hogere delen zijn AC-profielen aanwezig. Hier is het archeologische niveau waarschijnlijk verstoord, al zijn sporen uit de Middeleeuwen aangetroffen waarvan slechts enkele centimeters bewaard zijn gebleven. In totaal zijn twee vindplaatsen aangetroffen. Echter, vanwege de lage kwaliteit is geen aanvullend onderzoek geadviseerd.

Direct ten (zuid)westen van het plangebied hebben twee archeologische booronderzoeken plaatsgevonden (zaken 2.054.568.100 en 2.349.416.100). Bij beide onderzoeken is vastgesteld dat deze in lage delen van het landschap liggen. Door de natte omstandigheden is het onwaarschijnlijk dat daar bewoning heeft plaatsgevonden. Bovendien is de bodem verstoord tot in de C-horizont. In delen waar geboord is, is geen vervolgonderzoek geadviseerd.

200 m ten westen van het plangebied, aan de Lage Landstraat, is een archeologische booronderzoek uitgevoerd (zaak 4.934.264.100). Ook uit dit onderzoek blijkt dat het onderzochte gebied in een laag en nat deel van het landschap ligt. Archeologische onderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.

130 m ten oosten van het plangebied zijn tijdens niet-archeologische graafwerkzaamheden handgevormde aardewerkfragmenten uit de IJzertijd en/of Romeinse tijd aangetroffen, evenals dierlijk bot (vondstlocaties 1.087.427 en 1.089.386).

In het plangebied zijn geen bekende militaire erfgoedwaarden aanwezig.¹⁴

In het plangebied staan geen bekende (ondergrondse) bouwhistorische waarden geregistreerd.¹⁵

Archeologische terreinen
Geen.
Zaken (incl. evt. bijbehorende vondsten)
2.054.568.100: Meierijstad, Veghel, CCLB terrein, boring De doelstelling van dit onderzoek is het vaststellen cq toetsen van de archeologische verwachting voor het plangebied CCLB te Veghel door de eventueel aanwezige archeologische resten en/of vindplaatsen te inventariseren. In het onderzoeksterrein worden hoofdzakelijk beekbedgronden aangetroffen. Daarnaast zijn in het oostelijk deel van het onderzoeksgebied enkele vochtige veldpodzolgronden herkend. Het grootste gedeelte van het onderzoeksgebied is vanwege de lage vochtige ligging niet aantrekkelijk voor bewoning geweest. Daarnaast is uit het veldonderzoek is gebleken dat het bodemprofiel in het onderzoeksgebied, waar booronderzoek heeft plaatsgevonden, niet meer intact is en is verstoord tot in de C-horizont. Ter hoogte van drie boorlocaties zijn enkele bedgronden (waar het humeuze dek dikker is dan 50 cm) aangetroffen. Uit het veldonderzoek is gebleken dat hier het bodemprofiel eveneens volledig is verstoord tot in de C-horizont. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen, die op de aanwezigheid van een archeologische vindplaats duiden. Op basis van bovenstaande conclusies wordt aan het gebied, waar geboord is, een lage archeologische verwachting toegekend. In het zuidelijk deel van het onderzoeksgebied is niet geboord in verband met de aanwezige bebouwing (ten zuiden van de N.C.B.-laan). Op basis van de aanwezigheid van een dekzandrug, het niet-onderkelderd zijn van de bebouwing en de aanwezigheid van een vondstmelding, wordt aan dit deel van het onderzoeksgebied een middelhoge tot hoge archeologische verwachting toegekend. Voor het gebied ten noorden van de N.C.B.-laan, waar booronderzoek heeft plaatsgevonden wordt geen aanvullend onderzoek

¹⁴ Stichting RAAP 2017; Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016

¹⁵ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2017

aanbevolen. In het zuidelijk gebied wordt geadviseerd de eventuele sloop van de bebouwing en funderingen op deze locatie archeologisch te laten begeleiden onder regie van een archeoloog, zodat eventuele archeologische resten die daarbij aan het licht komen, vastgelegd kunnen worden.¹⁶

2.122.697.100: Meierijstad, Veghel, Aa Veghel, bureauonderzoek

Bureauonderzoek voor geplande herinrichting landschap in vijf deelgebieden. Het beekdal wordt door de onderzoekers een middelhoge trefkans toegekend. In deze zone zullen de oevers aan beide zijden van de Aa worden afgegraven ten behoeve van een taludzone. Tevens zal mogelijk een poel aangelegd worden. De onderzoekers bevelen nader onderzoek aan omdat de werkzaamheden zullen plaatsvinden in een gebied dat direct grenst aan hooggelegen dikke eerdgronden waarin resten gerelateerd aan nederzettingen uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig kunnen zijn.¹⁷

2.126.471.100: Meierijstad, Veghel, Brabantse Aa, boring

Vervolg op 2.122.697.100. Uit het verkennend bodemonderzoek is gebleken dat in bijna het gehele traject de bodem, onder een 30 cm dikke bouwvoor, vrijwel intact is. Uit de bodemopbouw blijkt dat een deel van het terrein bestaat uit het opgevulde lage deel van het beekdal en deels uit oeverwallen met daarop dekzand. Er zijn geen oude bodemhorizonten aangetroffen. Het historisch onderzoek beschrijft dat tot 1900 het onderzoeksgebied vooral in gebruik is als weide- en hooilanden. Dit geeft aan dat het vermoedelijke vrij natte gronden zijn geweest waar bewoning niet zal hebben plaatsgevonden. Van andere activiteiten van archeologische aard zoals rituele deposities, depotvondsten, voordes en dergelijke zijn geen aanwijzingen gevonden. Booronderzoek is hiervoor echter niet de meest geëigende methode. Wel zijn er drie gebieden die in aanmerking komen voor verder onderzoek.¹⁸

2.155.842.100: Meierijstad, Veghel, masterplan Veghel, boring

In deelgebied I zijn deels nog beekeerdgronden aanwezig op dekzand of bestaat de bodem uit de bouwvoor die geleidelijk op een diepte van gemiddeld 40 - 50 cm-mv overgaat in onverstoord natuurlijk dekzand. Het gebied bij de meest westelijke boringen lijkt door overstromingsafzettingen te zijn verstoord. In dit deelgebied is geen concentratie van archeologische resten vast te stellen. Wel is een vuurstenen werktuig gevonden op het maaiveld en een vuursteen splinter in een boorkern. In een aantal boringen wordt ook regelmatig houtskool in de bodem aangetroffen. Omdat op deelterrein I de bodem min of meer intact is en hier bewerkt vuursteen is gevonden, is er een kans dat zich hier resten uit de steentijd (en mogelijk later) bevinden. Het bodemonderzoek van deelgebied II geeft aan dat de bodem tot op de ijzeroerlaag is verstoord. Ook zijn er in de grondmonsters geen archeologische indicatoren anders dan van recente aard, aangetroffen. De kans om op dit terrein archeologische resten van enige waarde aan te treffen, is derhalve gering. Het bodemonderzoek in deelgebied III geeft aan dat het westelijk deel tot in het onverstoorde dekzand recentelijk bij de aanleg van de woonwijk is verstoord. Het traject langs de sloten die zullen worden verbreed laat een ander beeld zien. Bij deze boorpunten lijkt de bodem min of meer onverstoord en worden in een aantal boringen op een diepte van 40 - 80 cm –mv resten van een mogelijke beekeerdgrond aangetroffen. Hoewel in de grondmonsters geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen, doen de Archismeldingen van vondsten langs deze sloten en de opmerkingen van leden van de Heemkundekring omtrent de vondst van een Romeinse houten tonput vermoeden dat zich in de directe omgeving van deze sloottrajecten archeologische nederzettingen uit vermoedelijk de IJzertijd en/of Romeinse Tijd bevinden. Noch bij de twee poelen in de kern van Veghel noch bij de meeste poelen in het traject tussen Veghel-Zuid en Erp zijn aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van eerdgronden. Alleen bij twee poelen zijn mogelijk resten van een eerdgrond onder de bouwvoor aanwezig. In geen van de zeefresiduen van de grondmonsters uit de poelen zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Het lijkt daarom onwaarschijnlijk dat daar waar de aanleg van deze poelen is gepland, archeologische resten kunnen worden verwacht. De onderzoekers adviseren nader onderzoek in de vorm van begeleiding en proefsleuvenonderzoek.¹⁹

2.297.374.100: Meierijstad, Veghel, Heilig Hartplein, bureauonderzoek

Het plangebied ligt naar verwachting op een dekzandrug of in een (golvende) dekzandvlakte. Ter plaatse kunnen laarpodzolgronden, hoge zwarte enkeerdgronden of beekeerdgronden voorkomen, afhankelijk van de hoogteligging. In het plangebied worden archeologische resten verwacht vanaf het laat-paleolithicum tot en met de nieuwe tijd. Op grond van de resultaten van het onderzoek wordt voor het plangebied een verkennend booronderzoek geadviseerd om de bodemopbouw in kaart te brengen en daarmee het verwachtingsmodel te toetsen.²⁰

2.319.640.100: Meierijstad, Veghel, Oranjewijk, boring

16 Nales en Van der Zee, R.M. 2004

17 Teekens, Van der Meij, en Oude Rengerink 2006

18 Wullink 2008; Buitenhuis 2006

19 Buitenhuis 2007

20 Nilesen 2014

Tijdens het veldonderzoek is bij zeven boringen onder het al dan niet verstoorde esdek een (deels) intact podzolprofiel aangetroffen. Deze oude bodem vertegenwoordigt een premiddeleeuws leefoppervlak en is archeologisch gezien relevant. Verder zijn tijdens het veldonderzoek bij verschillende boringen spikkels houtskool aangetroffen. Verdere archeologische vondsten of sporen (tot in de C-horizont) zijn tijdens het verkennende onderzoek nog niet aangetroffen, maar kunnen niet worden uitgesloten. Daarom wordt de hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit de periode mesolithicum tot en met de volle middeleeuwen gehandhaafd voor de delen van het plangebied waar het esdek (deels) intact is en waar (deels) intacte podzolprofielen zijn aangetroffen. Voor het overige deel van het plangebied is de archeologische verwachting verlaagd naar een middelhoge verwachting.

Om de aan- of afwezigheid, aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van mogelijk aanwezige archeologische waarden vast te stellen, wordt geadviseerd een vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven uit te voeren voor het deel van het plangebied met een hoge verwachting. Wanneer hier archeologische sporen worden aangetroffen, zou het proefsleuvenonderzoek uitgebreid moeten worden naar het deel van het plangebied met een middelhoge archeologische verwachting.²¹

2.349.416.100: Meierijstad, Veghel, Dorshout, boring

Vervolg op zaak 2.054.568.100. Voorafgaand aan het veldwerk gold voor het plangebied een hoge archeologische verwachting. Deze verwachting is gebaseerd op de vermoedelijke landschappelijke ligging van het plangebied, namelijk op een dekzandrug waarop een esdek is aangebracht. Bovendien is uit de directe omgeving van het plangebied een aantal vondsten bekend uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Het was echter de vraag in hoeverre de bodem in het plangebied, net als de omliggende percelen, verstoord zou zijn. Het veldwerk moest hierover meer duidelijkheid geven. Uit het veldwerk blijkt dat het plangebied veel natter is dan gedacht. In het plangebied komt dekzand voor, waarin zich een relatief natte podzolgrond heeft ontwikkeld. Het gebied zal daardoor minder aantrekkelijk voor bewoning zijn geweest. De gronden zijn waarschijnlijk pas relatief laat ontgonnen en opgehoogd om de grondwaterstand te verbeteren. De archeologische verwachting voor het gebied kan dan ook naar beneden worden bijgesteld (lage archeologische verwachting). De bodem in het plangebied is bovendien zodanig verstoord, dat de kans op de aanwezigheid van een intacte archeologische vindplaats klein is. Derhalve wordt geadviseerd om het plangebied vrij te geven voor verdere ontwikkelingen.²²

2.349.887.100: Meierijstad, Veghel, Oranjewijk, proefputten/proefsleuven

Vervolg op zaak 2.319.640.100. De bodem in het onderzoeksgebied bestaat uit een esdek met daaronder de C-horizont of een (restant van een) podzolprofiel. Over het algemeen is er een onderscheid te maken tussen het lager gelegen westelijke deel waar onder het esdek een (restant van een) podzolprofiel aanwezig was en het hoger gelegen oostelijke deel waar de bodemopbouw bestaat uit een AC-profiel. Op de hoger gelegen delen van het terrein is het podzolprofiel, en daarbij een deel van het archeologisch niveau, afgetopt. Op het hoger gelegen terrein in het noordoostelijke deel van het onderzoeksgebied zijn enkele sporen uit de volle middeleeuwen aangetroffen. Van deze sporen waren slechts enkele centimeters bewaard gebleven. Waarschijnlijk waren er meer bewoningssporen aanwezig, maar zijn deze niet geconserveerd.

In alle fasen van het onderzoek werden sporen van landinrichting en landgebruik uit de late middeleeuwen – nieuwe tijd aangetroffen; perceelgreppels met begeleidende paalkuilen, kuilen en grondverbeteringskuilen/moesbedden. Daarnaast liep er een zuidwest-noordoost georiënteerde weg door het plangebied. Deze weg bestond uit twee bermgreppels met daartussen karrensporen. Er zijn in totaal twee vindplaatsen aangetroffen. Vindplaats 1 bestaat uit sporen van landinrichting en landgebruik uit de late middeleeuwen – nieuwe tijd die in alle drie de fasen werden aangetroffen. Vanwege de lage inhoudelijke kwaliteit wordt deze vindplaats als niet behoudenswaardig gewaardeerd. Vindplaats

2 werd tijdens fase 2 aangetroffen en bestaat uit enkele sporen uit de volle middeleeuwen. Alle delen van het onderzoeksgebied waar nog sporen van deze vindplaats zouden kunnen voorkomen hebben een zeer grote kans op recente verstoringen. De geringe diepte van de aangetroffen sporen uit de volle middeleeuwen doet vermoeden dat als er meer sporen aanwezig zouden zijn geweest, deze al in zeer grote mate afgetopt zijn tijdens de bouw van de bestaande woningen. Vanwege de lage fysieke en inhoudelijke kwaliteit van de vindplaatsen wordt daarom geen aanvullend onderzoek geadviseerd.²³

Bij deze zaak is vondstlocatie 1.102.304 geregistreerd.

2.474.431.100: Meierijstad, Veghel, Burgemeester de Kuijperlaan 10, boring

Uit het veldonderzoek blijkt dat het westelijke deel van het plangebied sterk is afgetopt. De archeologische verwachting wordt hier, evenals ter hoogte van de huidige bebouwing, derhalve

21 Pepers en De Ruiter 2011

22 Peeters 2012

23 Mostert 2014

bijgesteld naar laag. De rand van het beekdal is in minder mate afgetopt. Derhalve wordt aan het gehele noordoostelijke deel van het plangebied (beekdal én de onverstoorde flanken van de dekzandrug en het periglaciaal dal) een middelhoge verwachting (natte context) toegekend. Bij bodemingrepen dieper dan 50 cm in het gebied met een middelhoge verwachting wordt geadviseerd een vervolgonderzoek uit te voeren om de archeologische verwachting te toetsen en aan te vullen. In het gebied met een lage verwachting wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.²⁴

4.571.351.100: Meerijstad, Veghel, Beatrixsingel 1a, boring

Op basis van het uitgevoerde verkennend onderzoek kan worden gesteld het terrein rond één boring circa 20 cm is opgehoogd en dat de bovengrond binnen het plangebied is omgezet (A-horizont). Er is sprake van een laarpodzolbodem, waarbij alleen een deels intacte B/C-horizont werd aangetroffen in twee boringen, de bovenliggende lagen zijn verstoord en opgenomen in de A-horizont. In twee andere boringen is de bodem tot in de top van de C-horizont verstoord. Direct ten noorden van het plangebied werden tijdens een proefsleuvenonderzoek in de Oranjewijk reeds sporen en vondsten uit de periode middeleeuwen en nieuwe tijd aangetroffen. Tijdens het betreffende onderzoek zijn de begrenzingen van de vindplaats niet aangetroffen. Sporen en/of vondsten die behoren tot deze vindplaats zouden eventueel binnen het onderzochte gebied kunnen worden aangetroffen. Ook is tijdens huidig onderzoek slechts een deel van het kadastraal perceel onderzocht: enkel waar sprake is van een bodemingreep zijn boringen gezet. Mogelijk is de rest van het terrein beter bewaard aangezien dit deel ook verder van het pand (school) af ligt waardoor tijdens de bouw mogelijk minder verstoring heeft plaatsgevonden. Derhalve wordt voor het plangebied een vervolgonderzoek geadviseerd. Voor het overige deel van het kadastraal perceel (dat geen deel uit maakte van dit booronderzoek) wordt geadviseerd om de dubbelbestemming op de waarde Archeologie te handhaven. Dit vervolgonderzoek kan bestaan uit een proefsleuvenonderzoek, maar men zou ook een archeologische begeleiding van het ontgraven van de bouwput kunnen uitvoeren.²⁵

4.574.673.100: Meerijstad, Veghel, Heilig Hartplein, bureauonderzoek

Uit de landschappelijke ligging op een dekzandrug, waarschijnlijk in de buurt van een beek, blijkt dat het plangebied vanaf het Paleolithicum gunstig is geweest voor jagers-verzamelaars en vanaf het Neolithicum voor landbouwers. Uit de archeologische gegevens die verzameld zijn uit het onderzoeksgebied blijkt dat er in de omgeving van het plangebied sporen van menselijke activiteit zijn waargenomen uit de perioden in het Mesolithicum - Neolithicum en IJzertijd - Nieuwe tijd. In het hele plangebied kunnen archeologische resten voorkomen uit alle archeologische perioden. De kans op het voorkomen van de resten is middelhoog voor Paleolithicum, Mesolithicum en Bronstijd en hoog voor de perioden Neolithicum en IJzertijd - Nieuwe tijd. De middelhoge verwachting voor de perioden Paleolithicum en Mesolithicum wordt bepaald door de aanwezige bebouwing in het plangebied; gezien de fragiele aard van archeologische resten uit deze perioden is de kans groot dat deze zijn

verstoord. De middelhoge verwachting voor de periode Bronstijd is bepaald door de afwezigheid van archeologische waarden uit deze periode in het onderzoeksgebied. De hoge waarde voor de perioden Neolithicum en IJzertijd - Nieuwe tijd is bepaald door de landschappelijke situatie, de aanwezigheid van archeologische waarden uit deze periode in het onderzoeksgebied en historische bronnen. Op basis van de resultaten van het bureauonderzoek wordt geadviseerd om na de bovengrondse sloop van de gebouwen in het plangebied een karterend en waarderend proefsleuvenonderzoek uit te voeren om vast te stellen of er behoudenswaardige archeologische resten aanwezig zijn in het plangebied.²⁶

4.716.974.100: Meerijstad, Veghel, Snelfietsroute Veghel-Uden, bureauonderzoek

Op grond van de Archeologische Verwachtingskaart (AVK) van de (voormalige) gemeente Veghel,), geldt voor het deel van de Snelfietsroute vanaf het begin in het westen bij Grootdonk tot aan de Zuid-Willemsvaart een lage verwachting. In de randzone van de A50 is geen nader onderzoek noodzakelijk. Het eerste gedeelte van het tracé aan de oostzijde van de Zuid-Willemsvaart kent een lage verwachting (tot geen). Na de Pater van den Elsenlaan is er sprake van een hoge verwachting, soms middelhoge verwachting tot aan de Vorstenboscheweg. In de zone aan weerskanten van de Vorstenboscheweg zelf, is sprake van een lage verwachting. Langs het Spoorven is sprake van een lage tot middelhoge verwachting tot aan de Udenseweg. Aan weerskanten van de Udenseweg is ook opnieuw sprake van een smalle zone waar geen nader onderzoek noodzakelijk is. Het gedeelte vanaf de weg Driehuizen/Udenseweg naar het oosten (naar Uden) kent een lage verwachting, behalve voor een deel rond de Achterheide-Nieuwe Veldenweg dat een middelhoge verwachting heeft. Zolang de huidige plannen geen diepergaande verstoringen van de bodem tot gevolg zullen hebben, wordt geen verder vervolgonderzoek geadviseerd.²⁷

4.934.264.100: Meerijstad, Veghel, Lage Landstraat 6, boring

24 De Boer 2015

25 Vroomans en Van Diepen 2018

26 Schutte 2018

27 Vlieks en Van der Roest 2019

Uit het booronderzoek is gebleken dat met uitzondering van mogelijk één boring geen restant van de natuurlijke veldpodzolgrond is aangetroffen. In hoeverre deze echt aanwezig is geweest is onbekend. Gezien de dunne dekzandbedekking boven de Brabantse Leem kan er geen sprake zijn geweest van een dekzandrug in het plangebied, maar moet eerder worden gedacht aan een dekzandvlakte. Het dekzand dan wel de leem is afgedekt geweest door een waarschijnlijk in één keer opgebracht enkeerddek om de relatief natte grond geschikt te maken voor landbouw. De kans dat er binnen het plangebied een archeologische vindplaats aanwezig is wordt klein geacht. Op basis hiervan is de middelhoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum tot en met het Neolithicum alsmede de hoge verwachting voor nederzettingsresten uit het Neolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen (tot in de 13e eeuw) naar laag bijgesteld. De resultaten van het booronderzoek geven geen aanleiding om de lage verwachting voor resten uit de Late Middeleeuwen (vanaf de 13^e eeuw) tot en met de Nieuwe tijd bij te stellen. Uit het onderzoek is gebleken dat er geen sprake is van een dekzandrug, maar van een dekzandvlakte. In hoeverre er van oorsprong een podzolbodem aanwezig is geweest is onduidelijk. Door het ondiep voorkomen van een leemlaag was het plangebied te nat was voor bewoning en landbouw. Om deze geschikt te maken voor landbouw is waarschijnlijk in één keer een humeus dek opgebracht. De kans dat binnen het plangebied een archeologische vindplaats aanwezig is wordt zeer klein geacht. Op grond van de lage verwachting voor alle perioden wordt geadviseerd daarom geen archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren.²⁸

4.940.185.100: Meierijstad, Veghel, Heilig Hartplein, begeleiding

Het onderzoek is aangemeld in 2021 en nog niet afgemeld. Het rapport is nog niet beschikbaar.

Vondstlocaties los

1.087.427: Meierijstad, Veghel, Aa / Dr. Verbeeksingel, Niet-archeologisch: graafwerk

Tijdens niet-archeologische graafwerkzaamheden ten behoeve van de aanleg van een voetpad bij de Aa aan de Doctor Verbeeksingel te Veghel zijn een aantal handgevormde aardewerkscherven uit de IJzertijd en/of Romeinse tijd gevonden.

1.089.386: Meierijstad, Veghel, Aa / Dr. Verbeeksingel, Niet-archeologisch: graafwerk

In oktober 2007 zijn tijdens niet-archeologisch graafwerk aan de Dr. Verbeeksingel in Veghel enkele handgevormde aardewerkscherven en een dierlijk botfragment gevonden.

1.091.728: Meierijstad, Veghel, kasteel Frisvestijn, Indirect: archief

In het terrein van kasteel Frisvestijn zijn nog sporen van de vroegere kasteelaanleg aanwezig.

Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 200 m van het plangebied.

2.8 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt in een gebied met dekzandruggen en -vlaktes en beekdalen. Omdat in verschillende bronnen het plangebied in andere landschappelijke eenheden ligt, is niet exact bekend welke delen ter hoogte van een dekzandrug of -vlakte liggen. Direct ten westen van het plangebied zijn bekeerddgronden aangetroffen, terwijl direct ten zuidoosten onder een esdek podzolgronden op een dekzandrug zijn aangetroffen. In het plangebied is waarschijnlijk een enkeerdgrond aanwezig.

Afhankelijk of het plangebied in een vlakte of op een rug ligt, kan het een gunstige locatie zijn geweest om te wonen vanaf het Paleolithicum. Echter, de eventuele ondiepe resten uit het Paleolithicum en Mesolithicum zullen waarschijnlijk verploegd zijn en opgenomen in het esdek. Diepere sporen uit het Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen kunnen onder het esdek nog aanwezig zijn.

Het gebied rondom Veghel is vermoedelijk in de 12^e of 13^e eeuw ontgonnen. Het plangebied ligt in het buurtschap Dorshout. De eerste vermeldingen van Dorshout dateren uit 1385. In de 19^e eeuw bestaat het plangebied uit bouwland met in het zuidwesten een voorpootstrook. De boerderij in het zuidwesten wordt

²⁸ Schorn 2021

in 1898 gebouwd. De overige bijgebouwen worden in de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw gebouwd.

De verwachting wordt als volgt gespecificeerd:

1. *Datering*

Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd.

2. *Complextype*

Archeologische resten uit de periode van landbouwsamenlevingen en staatssamenlevingen gerelateerd aan bewoning, economie, infrastructuur, rituelen, begravingen en landbouw.

3. *Omvang*

Archeologische resten kunnen worden beschouwd als vlakelementen met variabele omvang (klein tot groot). Sommige complextypen kunnen zich ook als puntelementen manifesteren (begravingen, depots) of als lijnelementen (wegen, watergangen, percelering).

4. *Diepteligging*

Archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen kunnen onder het esdek in de B- en/of C-horizont aanwezig zijn, vermoedelijk 50 tot 80 cm -mv.

Archeologische resten uit recentere perioden kunnen in het esdek aanwezig zijn.

5. *Gaafheid en conservering (fysieke kwaliteit)*

Over de gaafheid en conservering van eventuele sporen en artefacten zijn geen nadere gegevens bekend.

6. *Locatie*

Hele plangebied.

7. *Uiterlijke kenmerken (prospectie kenmerken):*

Archeologische resten kenmerken zich door een sporen niveau.

8. *Mogelijke verstoringen*

Volgens de verwachtingenkaart van de voormalige gemeente Veghel is de bodem in de noordelijke helft van het plangebied mogelijk verstoord. De contouren zijn gebaseerd op ontgrondingsvergunningen. De omvang van de eventuele ontgrondingen is niet bekend.

9. *Hoogte van de verwachting*

De archeologische verwachting voor resten uit het Paleolithicum en Mesolithicum is middelhoog.

De archeologische verwachting voor resten uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd is hoog.

3 Booronderzoek

3.1 Inleiding

De ligging van het plangebied staat afgebeeld in fig. 1. In het plangebied is een ontwikkeling met grondwerkzaamheden voorzien. Daardoor worden mogelijk archeologische resten verstoord. Voor de beoogde ontwikkeling is een bureauonderzoek uitgevoerd (zie hoofdstuk 2 van dit rapport) waarbij een gespecificeerde archeologische verwachting is opgesteld. Op basis daarvan is een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd.

Het veldonderzoek is uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1,²⁹ in het bijzonder het hoofdstuk "protocol 4003 inventariserend veldonderzoek overig". Het veldonderzoek is uitgevoerd volgens specificatie "VS03 Uitvoeren booronderzoek". Het onderzoek is gerapporteerd volgens specificatie "VS05 Opstellen standaardrapport IVO - O/P".

Het onderzoeksgebied voor het booronderzoek is hetzelfde als het plangebied.

De boringen zijn gezet met het doel de bodemopbouw te verkennen. Met de verkenning wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee kunnen kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd. Deze methode is toegepast omdat nog onvoldoende informatie over de bodemopbouw beschikbaar is om te kunnen beslissen of en welk type karterend onderzoek eventueel uitgevoerd kan worden.

3.2 Methode

De werkwijze in het veld was als volgt:

Boortype: 7 cm Edelmanboor.

Aantal boringen: Zes.

Boordiepte: De boringen zijn gezet tot in de top van de C-horizont. De einddieptes liggen op 150 cm -mv.

Grid: De boringen zijn verspreid in het plangebied geplaatst.

Waarnemingswijze: Het sediment is met de hand bemonsterd en met het blote oog onderzocht door het te versnijden en te verbrijskelen. De opgeboorde grond is systematisch uitgelegd op een plastic zeil. Representatieve uitgelegde boorprofielen zijn gefotografeerd.

Classificatie bodemtextuur en archeologische indicatoren: De opgeboorde grond is beschreven op basis van de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1 (ASB 1.1), dit omvat NEN 5104.³⁰

Locatie bepaling X en Y: De X en Y coördinaten van de boringen zijn bepaald ten opzichte van de lokale topografie.

²⁹ SIKB 2018

³⁰ Bosch 2008; Nederlands Normalisatie Instituut 1989

Hoogte bepaling: De Z coördinaat is na afloop van het veldwerk bepaald aan de hand het AHN.³¹

De gegevens zijn digitaal in het veld geregistreerd. Het veldwerk is uitgevoerd op 7 februari 2022 door F. Roodenburg (KNA Prospector) en C. de Jong (junior Prospector).

Voorgaand aan het veldwerk is een plan van aanpak opgesteld. Het Plan van Aanpak is geregistreerd in ARCHIS3.

3.3 Resultaten met bodemkundige interpretatie

De locaties van de boringen zijn in fig. 25 weergegeven. De boorgegevens staan in Bijlage 1. Met de gegevens is een schematische doorsnede gemaakt. Deze is weergegeven in fig. 26.

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op een vindplaats. Er zijn geen vondsten verzameld.

Het grondwater stond tijdens het onderzoek tussen 90 en 115 cm -mv.

Al het bodemmateriaal bestaat uit kalkloos zand. Op basis van de textuur, kleur en bijmengingen kunnen de volgende pakketten worden onderscheiden, van boven naar onder:

Pakket 1: omgewerkt

Dit is een pakket bestaande uit zand met bijmengingen zoals baksteen, beton en vensterglas. Het pakket is over het algemeen humeus. Boorprofiel 1 is heterogeen en gevlekt. De overgang met het onderliggende pakket is scherp. Het pakket is aanwezig in boorprofielen 1, 2 en 3 en is respectievelijk 107, 25 en 55 cm dik. De top van het pakket ligt aan het maaiveld of, in het geval van boorprofiel 1, onder klinkers (948 en 924 cm NAP).

Pakket 2: A-horizont

Dit pakket bestaat uit donker grijs-bruin, matig humeus, matig siltig zand. Het pakket is aanwezig in boorprofielen 2 tot en met 6 en is 50 tot 85 cm dik. De overgang met de onderliggende C-horizont (pakket 3) is scherp tot geleidelijk. De top van het pakket ligt tussen 0 en 55 cm -mv (936 en 869 cm NAP). In het merendeel van de boringen zijn kleine hoeveelheden kachelgrit aangetroffen. In boringen 2 en 5 zijn tevens enkele baksteenspikkels aangetroffen. In boorprofiel 4 is fragment aardewerk gevonden. Het fragment was zeer dun (1 mm) en recht en was aan één zijde geglazuurd. Mogelijk betreft het een schilfer en/of recent aardewerkfragment. In het pakket zijn roestvlekken aanwezig. Er is geen gelaagdheid te onderscheiden in dit pakket.

Pakket 3: C-horizont

Dit pakket bestaat uit geel tot grijs zand dat naar onder siltiger/lemiger wordt. In (de top van) het pakket zijn roestvlekken aanwezig. Vanaf ongeveer 800 cm NAP (130 tot 140 cm -mv) is de bodem gereduceerd. De top van het pakket ligt tussen 55 en 115 cm -mv (871 en 819 cm NAP). Het kalkloze, relatief fijne zand wordt geïnterpreteerd als dekzand.

³¹ Kadaster en PDOK 2014

Synthese

Gezien de dikte van de eerdlaag (50 tot 85 cm) is hier sprake van enkeerdgronden. De hydromorfe kenmerken (roestvlekken, gereduceerde zone) relatief ondiep in het profiel wijzen erop dat van oorsprong een beekeerdgrond aanwezig was, die vervolgens is opgehoogd om betere landbouwgrond te creëren. In de A-horizont is geen gelaagdheid te herkennen. Hieruit kan afgeleid worden dat de oorspronkelijke eerdlaag van de beekeerdgrond vermoedelijk vermengd is met het opgebrachte materiaal.

Ter hoogte van het erf (boorprofiel 1) is de bodem verstoord tot in de C-horizont. Tevens is tussen de bebouwing een ophooglaag of verstoring aanwezig in de top van het profiel. Het aangetroffen beton en glas geven aan dat dit recent is gebeurd.

Van ontgrondingen, wat vermoed werd op basis van de aanwezigheid van ontgrondingsvergunningen (fig. 4), lijkt geen sprake te zijn. Daarnaast heeft de initiatiefnemer aangegeven niet bekend te zijn met afgravingen op het perceel.

3.4 Archeologische interpretatie

De ondiepe hydromorfe kenmerken in en onder de A-horizont, doen vermoeden dat het plangebied in een laag en nat deel van het landschap ligt. Een vergelijkbaar AC-profiel met roestvlekken is ten zuidoosten en zuidwesten van het plangebied aangetroffen. Tijdens het booronderzoek ten zuidwesten van het plangebied is de bodem beschreven als beekeerdgrond en ongunstig voor bewoning.³² Bij het proefsleuvenonderzoek in de Oranjewijk is vastgesteld dat de AC-profielen in de oorspronkelijk hoge delen van het landschap voorkomen waar de bovenkant van de oorspronkelijke bodem is afgetopt. Onder de A-horizont, in de C-horizont, zijn sporen aangetroffen. Dit waren sporen uit de volle Middeleeuwen waarvan slechts enkele centimeters bewaard zijn gebleven. De sporen waren dan ook niet behoudenswaardig.³³ Vanwege de ondiepe roestvlekken en de lage ligging in het landschap is het huidige plangebied vermoedelijk ongunstig geweest voor bewoning tot en met de Middeleeuwen. Onder de A-horizont kunnen potentieel diepere archeologische sporen aanwezig zijn, maar gebaseerd op bevinden uit de omgeving, is de kans klein dat deze behoudenswaardig zullen zijn.

Op basis van historisch kaartmateriaal is het plangebied onbebouwd geweest in de 19^e eeuw en vermoedelijk eerder. Daarom worden tevens geen archeologische resten gerelateerd aan bewoning uit de Nieuwe tijd verwacht. Bovendien is ter hoogte van het erf de bodem tot in de C-horizont verstoord en hier worden daarom sowieso geen archeologische resten verwacht.

³² Nales en Van der Zee, R.M. 2004

³³ Mostert 2014

3.5 Waardestelling en Selectieadvies

Conform KNA 4.1 vormen een waardestelling (VS06) en selectieadvies (VS07) van vindplaatsen onderdeel van een standaardrapport (VS05). Er zijn echter geen vindplaatsen aangetroffen. Er is daarom geen waardestelling mogelijk en er is geen selectieadvies opgesteld.

4 Conclusie

4.1 Conclusie Bureauonderzoek

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

De boerderij in het zuiden blijft behouden en wordt gesplitst in twee woningen. De bijgebouwen ten noordoosten hiervan worden gesloopt. Daarnaast worden zes woningen en een parkeerschuur gebouwd. Het bijgebouw in het noorden van het plangebied wordt gesloopt.

2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het plangebied ligt in een gebied met dekzandruggen en -vlaktes en beekdalen. Het is niet exact bekend welke delen van het plangebied ter hoogte van een dekzandrug of -vlakte liggen, omdat de geraadpleegde kaarten tegenstrijdige informatie geven over de landschappelijke situatie. In het plangebied is waarschijnlijk een enkeerdgrond ontstaan.

3. *Is sprake van bekende bodemverstoringen?*

Volgens de verwachtingenkaart van de voormalige gemeente Veghel is de bodem in de noordelijke helft van het plangebied mogelijk verstoord. De diepte van de eventuele ontgrondingen is niet bekend.

4. *Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*

Het gebied rondom Veghel is vermoedelijk in de 12^e of 13^e eeuw ontgonnen. Het plangebied ligt in het buurtschap Dorshout. De eerste vermeldingen van Dorshout dateren uit 1385. In de 19^e eeuw bestaat het plangebied uit bouwland met in het zuidwesten een voorpootstrook. De boerderij in het zuidwesten wordt in 1898 gebouwd. De overige bijgebouwen worden in de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw gebouwd.

5. *Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*

130 m ten oosten van het plangebied zijn tijdens niet-archeologische graafwerkzaamheden handgevormde aardewerkfragmenten uit de IJzertijd en/of Romeinse tijd aangetroffen, evenals dierlijk bot.

6. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*

In het plangebied kunnen archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd aanwezig zijn, indien het plangebied oorspronkelijk ter hoogte van een dekzandrug ligt.

4.2 Conclusie Booronderzoek

Verkennd booronderzoek:

7. *Wat is de aard (geologisch en bodemkundig) en intactheid (verstoringen) van het bodemprofiel?*

In het plangebied heeft de bodem een AC-profiel. In zowel de A- als C-horizont zijn roestvlekken aanwezig. Gezien de dikte van de A-horizont is hier sprake van een enkeerdgrond. De ondiepe hydromorfe kenmerken duiden op oorspronkelijk natte omstandigheden in een laagliggende gebied waarin zich een beekerdgrond heeft kunnen vormen. Het profiel is later opgehoogd en vermengd tot een dikke homogene eerdlaag. Van een dekzandrug lijkt geen sprake te zijn. Ter hoogte van het erf, in het zuidwesten van het plangebied, is de bodem verstoord tot in de C-horizont.

8. *Zijn potentiële archeologische niveaus aanwezig, en zo ja, wat is de aard, diepteligging en verbreiding daarvan?*

De top van de natuurlijke ondergrond is een potentieel niveau. Hierin kunnen sporen aanwezig zijn, zoals geïllustreerd wordt door het onderzoek in de Oranjewijk, waar een proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd in een vergelijkbare landschappelijke context. De sporen daar waren echter ondiep en niet behoudenswaardig.

Eindoordeel:

9. *Indien (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*

- a) *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

De verwachting is dat door de voorgenomen ingrepen geen behoudenswaardige archeologische resten worden verstoord.

- b) *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*

Maatregelen worden niet noodzakelijk geacht.

10. *Indien vervolgonderzoek nodig is: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

Niet van toepassing.

5 Advies

Bureau voor Archeologie adviseert het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Meierijstad.

6 Literatuur

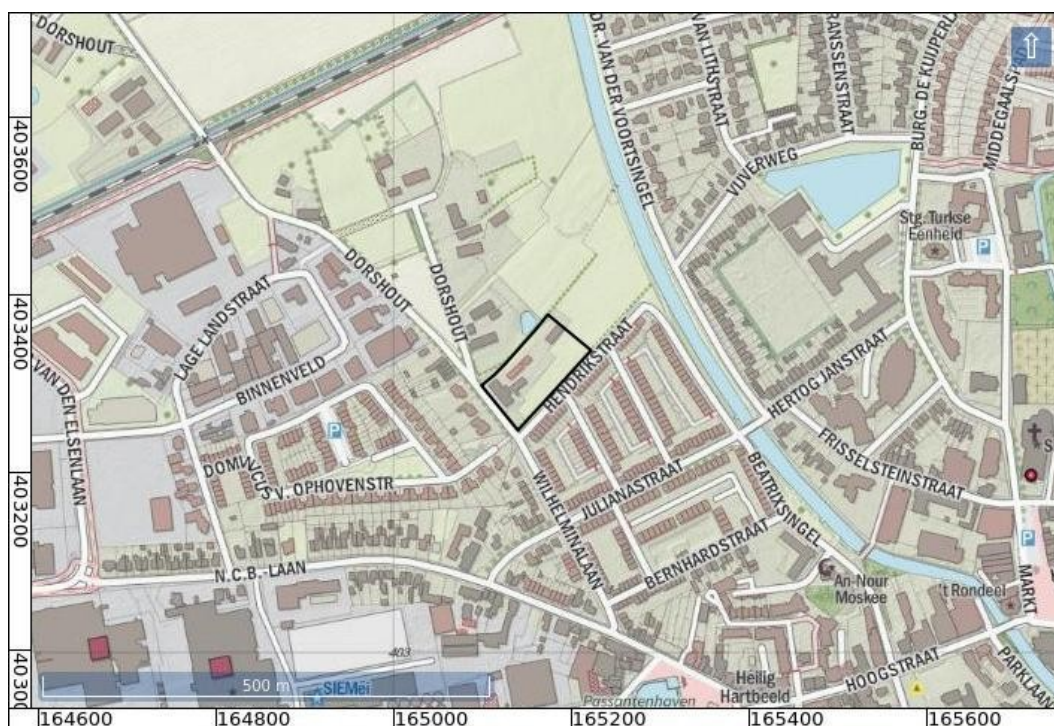
- Actueel Hoogtebestand Nederland. 2018. 'AHN3'. Digitale Hoogtekaart. <https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>.
- Alterra. 2014. 'Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, digitale en landsdekkende versie'. Wageningen.
- Bosch, J.H.A. 2008. 'Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1: Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2'. 2008-U-R0881/A. Deltares-rapport.
- Boshoven, E., en A. Beusink. 2009. 'Gemeente Veghel. Een actualisatie van de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart'. BAAC-rapport V-08.0120. Den Bosch: BAAC bv.
- Buesink, A. 2014. 'Gemeente Veghel, Actualisatie van de gemeentelijke archeologische verwachtingskaart, inclusief beleid'. BAAC Rapport V-13.0274. 's-Hertogenbosch.
- Buitenhuis, H. 2006. 'Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van grondboringen langs de Veghelse Aa, gemeente Veghel (N.-Br.)'. ARC-Rapporten 2006–77. Groningen: Archaeological Research and Consultancy. <https://doi.org/10.17026/dans-29p-ecm4>.
- . 2007. 'Een archeologisch karterend veldonderzoek door middel van megaboringen in het Masterplan Aa-Veghel, gemeente Veghel (N.-Br.)'. ARC-Rapporten 2007–33. Groningen: Archaeological Research and Consultancy. <https://doi.org/10.17026/dans-x5v-62gp>.
- Cohen, K. M., E. Stouthamer, H.J. Pierik, en A. H. Geurts. 2012. 'Digitaal Basisbestand Paleogeografie van de Rijn-Maas Delta'. Dept. Physical Geography. Utrecht University. <http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-nqjn-zl>.
- De Boer, E. 2015. 'Veghel. Plangebied Burgemeester de Kuijperlaan 10'. BAAC Rapport V-15.0047. BAAC BV.
- Kadaster. 1811. 'Kadastrale Minuten'. 1832. <http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl/>.
- . 2013. 'BAG-Viewer'. <http://bagviewer.geodan.nl/index.html>.
- Kadaster, en PDOK. 2014. 'AHN2 en 3 - WCS service'. <http://nationaalgeoregister.nl>.
- Maas, G.J., W.M. van der Meij, S.P.J. van Delft, en A.H. Heidema. 2019. 'Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart Nederland 1:50.000 (2019), achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand'. Wageningen: Wageningen Environmental Research. <http://legendageomorfologie.wur.nl/>.
- Mostert, M. 2014. 'Veghel, Oranjewijk'. BAAC Rapport A-11.0408. BAAC BV.
- de Mulder, E.J.F. 2003. 'De ondergrond van Nederland'. Wolters-Noordhoff.
- Nales, T., en Van der Zee, R.M. 2004. 'Veghel CCLB-terrein, Inventariserend archeologisch veldonderzoek'. BAAC Rapport 04.232. BAAC BV.
- Nederlands Normalisatie Instituut. 1989. *Geotechniek: classificatie van onverharde grondmonsters*. Delft: Nederlands Normalisatie-instituut.
- Nilesen, R. 2014. 'Bureauonderzoek Helig Hartplein te Veghel, gemeente Veghel'. Synthesgra Rapport S100207. Synthesgra BV.
- Peeters, M. 2012. 'Plangebied Dorshout, gemeente Veghel; Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en verkennend veldonderzoek'. RAAP notitie 4287. RAAP Archeologisch Adviesbureau.
- Pepers, K.H.J., en D.L. de Ruiter. 2011. 'Veghel. Plangebied Oranjewijk'. BAAC Rapport V-11.0049. BAAC BV.
- Provincie Noord-Brabant, Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant, Omgevingsdienst

- Midden- en West-Brabant, en Omgevingsdienst Brabant Noord. 2021. 'Omgevingsrapportage Noord-Brabant'. Noord-Brabant Omgevingsrapportage. <https://noord-brabant.omgevingsrapportage.nl/>.
- Rensink, E., H.J.T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken, en B.I. Smit. 2015. 'Archeologische Landschappenkaart van Nederland. Methodiek en kaartbeeld'. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. <https://doi.org/10.17026/dans-xf6-ywnd>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2016. 'Kaart van verdedigingswerken, alle linies en stellingen'. <https://landschapinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart>.
- . 2017. 'Rijksmonumentenregister'. [Cultureelerfgoed.nl](https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister). <https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister>.
- . 2021. 'Archis3 - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed'. <https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, en Data Archiving and Networking Services. 'e-depot voor de Nederlandse archeologie'. <http://www.edna.nl>.
- Schorn, E. A. 2021. 'Lage Landstraat 6 te Veghel'. KSP-rapport 20862. KSP Archeologie.
- Schutte, A.H. 2018. 'Archeologisch bureauonderzoek Heilig Hartplein 16-22 te Veghel'. Econsultancy-rapport 4684.003. Econsultancy BV.
- van der Sijs, N. 2010. 'Etymologiebank'. <http://www.etymologiebank.nl>.
- SIKB. 2018. 'BRL 4000: Beoordelingsrichtlijn Archeologie, versie 4.1'. SIKB. https://www.sikb.nl/doc/BRL4000/BRL%20SIKB%204000%20Archeologie%20versie%204_1.pdf.
- Stichting RAAP. 2017. 'Indicatieve Kaart Militaire Waarden (IKME)'. december 22.
- Teekens, P.C., L. van der Meij, en J.A.M. Oude Rengerink. 2006. 'Bureauonderzoek Aa Veghel, gemeente Veghel. Een archeologische verwachtingskaart'. Archeologische Rapporten Oranjewoud 2006/20. Heerenveen: Oranjewoud B.V. <https://doi.org/10.17026/dans-xz7-w234>.
- Verhees, H. 1794. 'Meerijkaart van Hendrik Verhees, getiteld: "Kaart Figuratief van het grootste gedeelte van Bataasch Brabant, bevattende de Meyerye van 's Bosch, bestaande in de vier kwartieren..."'. <https://www.archieven.nl/nl/zoeken?mivast=0&mizig=210&miadt=235&miaet=1&micode=5129&minr=10640489&miview=inv2>.
- . 1806. 'Tweede blad van een kaart in drie bladen met bijbehorende profielen van de rivier de Aa, gemaakt in verband met het bevaarbaar maken van de rivier.' <https://proxy.archieven.nl/0/C42FFC8CA17B40D6AAA2CA5FB14A69D7>.
- Vlieks, N., en J. Van der Roest. 2019. 'Archeologisch onderzoek Snelfietsroute Veghel-Uden - bureauonderzoek'. Archeologische rapporten Geonius 153. Geonius.
- Vroomans, M.A.K., en L. van Diepen. 2018. 'Archeologisch bureau- en verkennend veldonderzoek door middel van boringen Beatrixsingel 1a te Veghel AM17314'. Aeres Milieu rapport AM17314. Aeres Milieu.
- Wols, R. 2014. 'Veghel in vogelvlucht'. <https://www.bhic.nl/ontdekken/verhalen/veghelein-vogelvlucht>.
- Wullink, A.J. 2008. 'Een aanvullend inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van boringen langs de Veghelse Aa, gemeente Veghel(N.-Br.)'. ARC-Rapporten 2008–27. Groningen: Archaeological Research and Consultancy. <https://doi.org/10.17026/dans-z4u-h8vt>.

Figuren

Figuur 2: Luchtfoto actueel.

Figuur 3: Topografische kaart.

Archeologische verwachting

- hoge verwachting
- middelhoge verwachting
- mogelijke bodemverstoringen

Archeologische onderzoeken

- archeologisch onderzoek
(met nummer; zie catalogus bijlage 6)
- geen nader archeologisch onderzoek
noodzakelijk
(met nummer; zie catalogus bijlage 6)
- geen nader archeologisch onderzoek noodzakelijk, advies:
werkzaamheden laten waarnemen door heemkundige kring
(met nummer; zie catalogus bijlage 6)

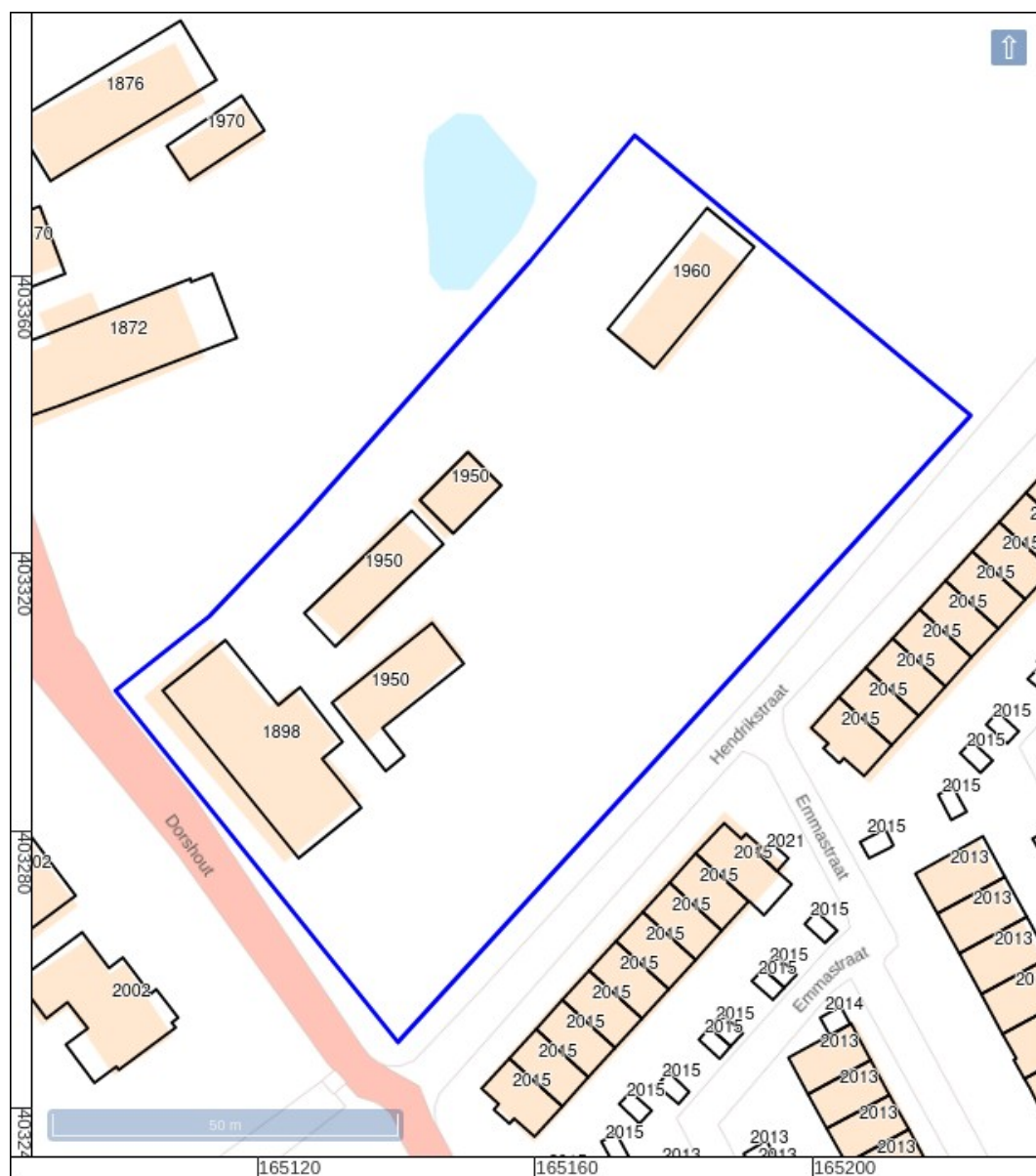
Overig

- verspreide bebouwing in 1832

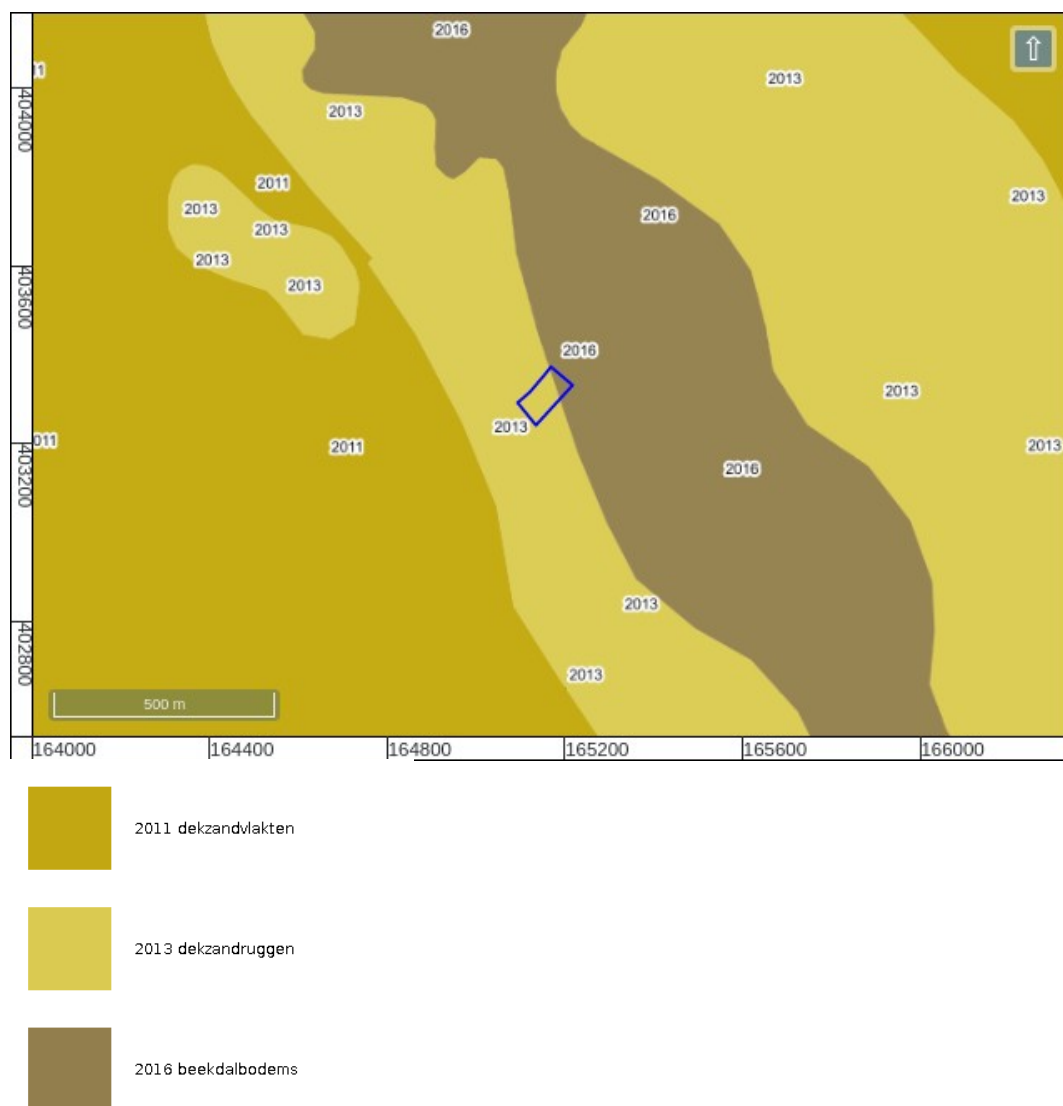
Figuur 4: Archeologische verwachtingskaart voormalige gemeente Veghel (Buesink 2014).

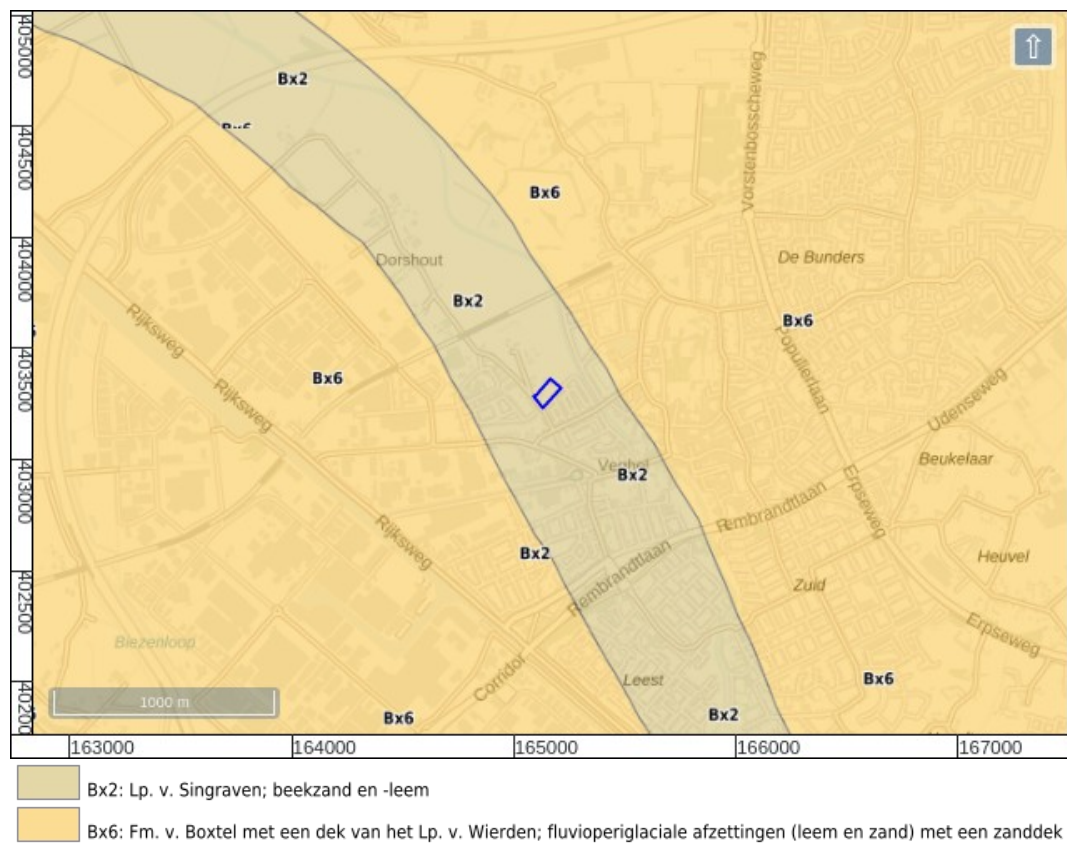
Figuur 5: Nieuwe situatie.

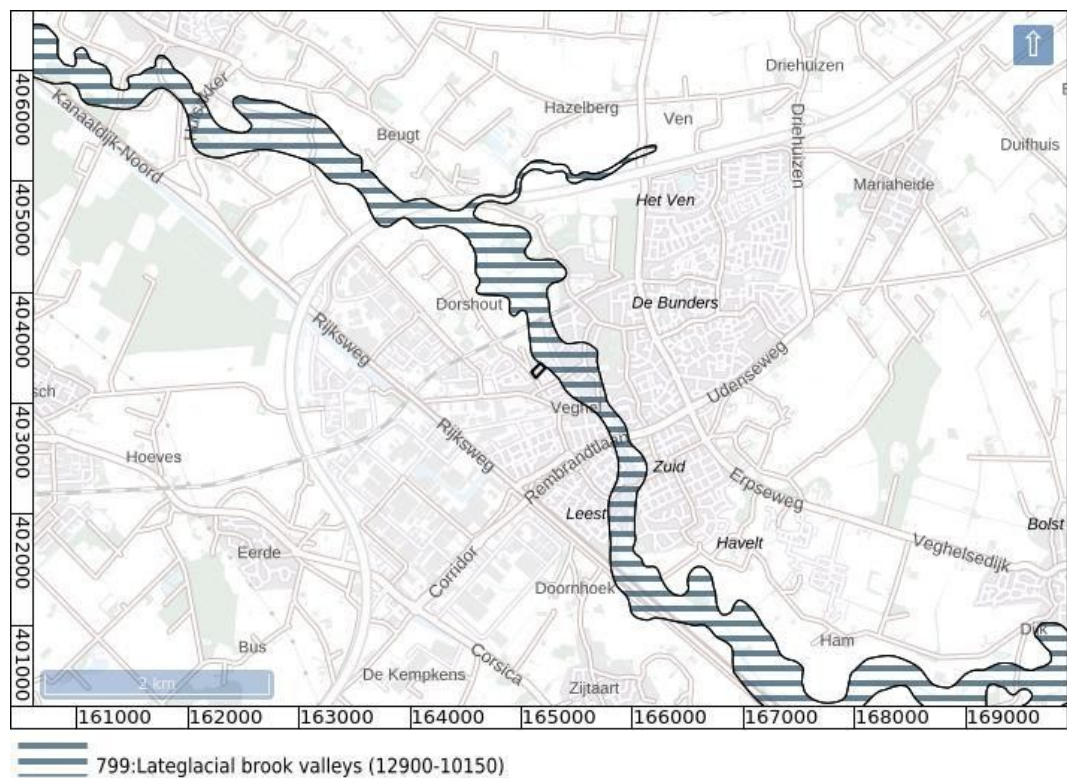
Figuur 6: Bouwjaren (Kadaster 2013).

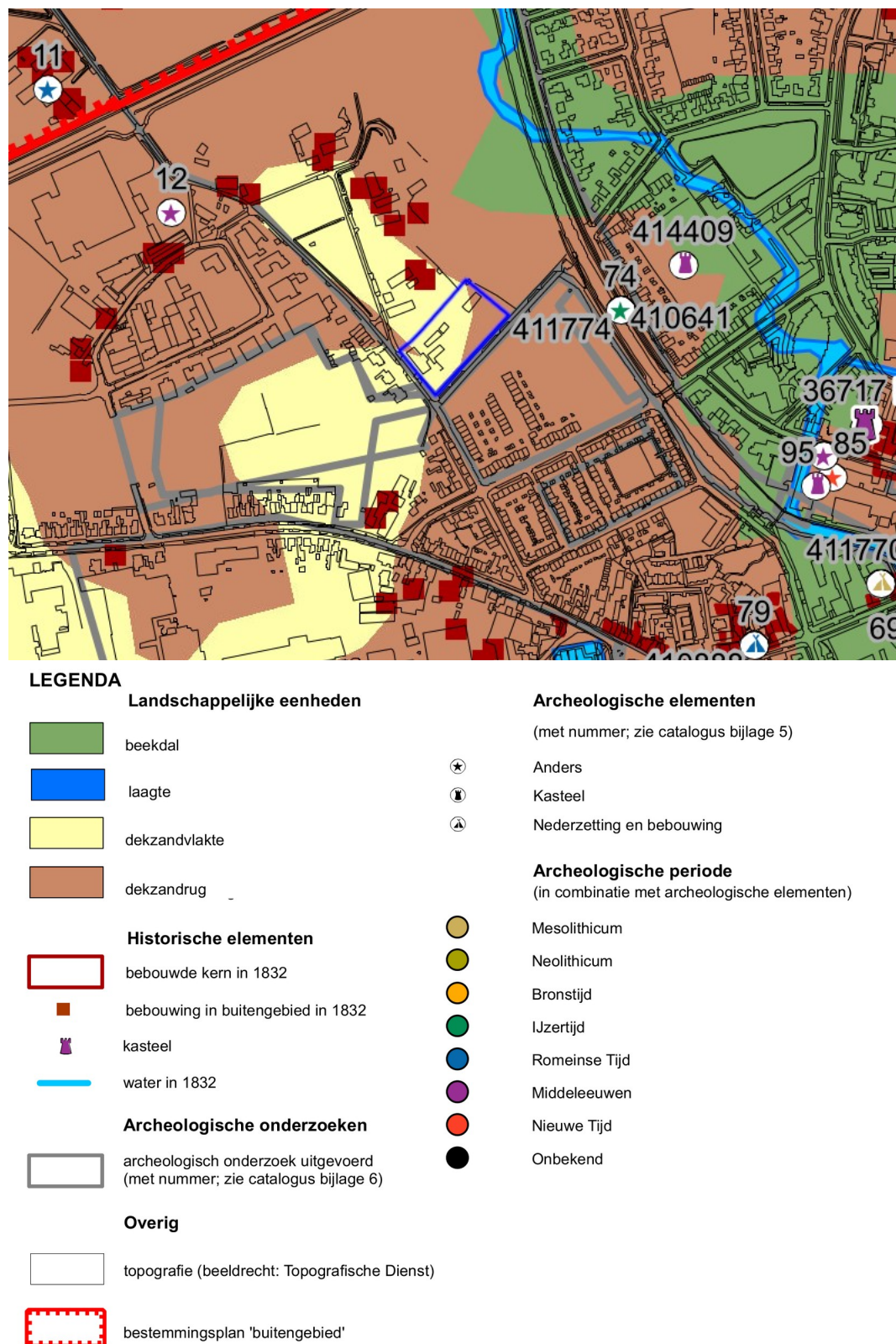
Figuur 7: Archeologische landschappenkaart (Rensink e.a. 2015).

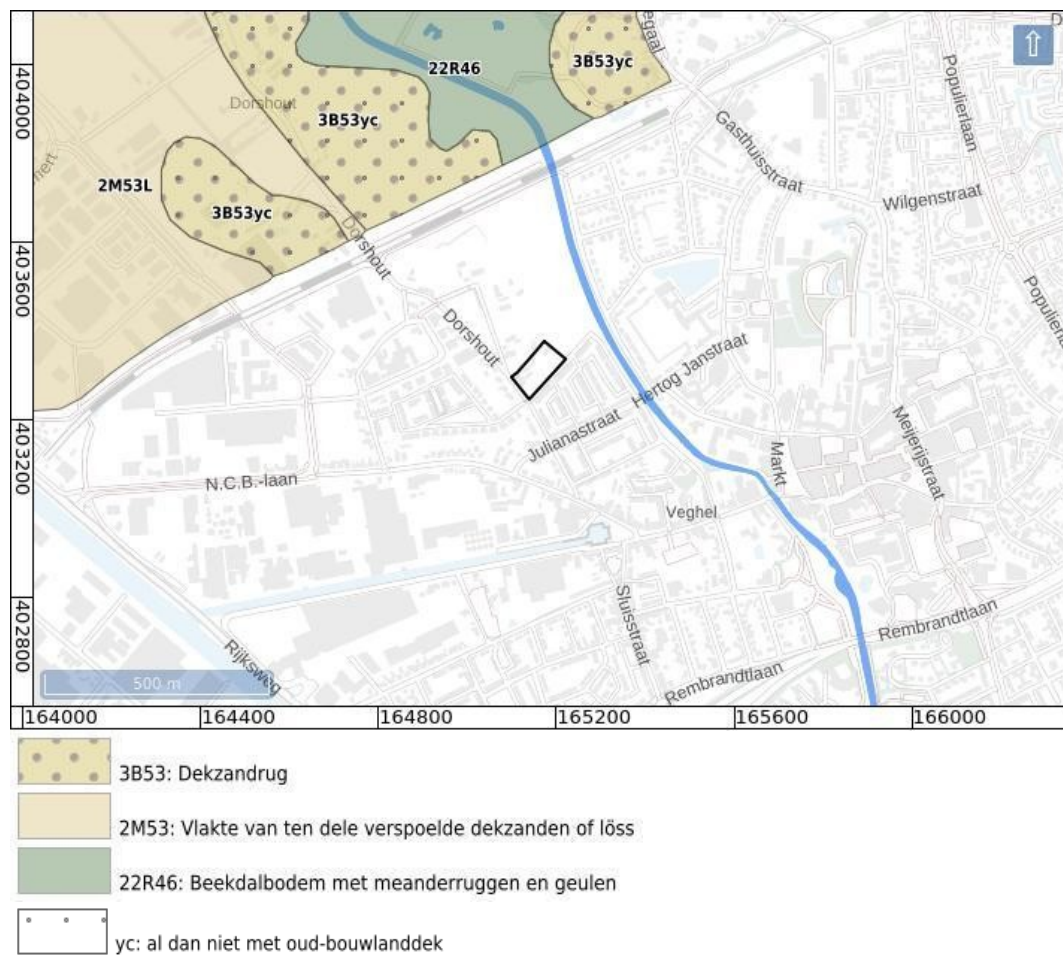
Figuur 8: Geologische kaart (De Mulder 2003).

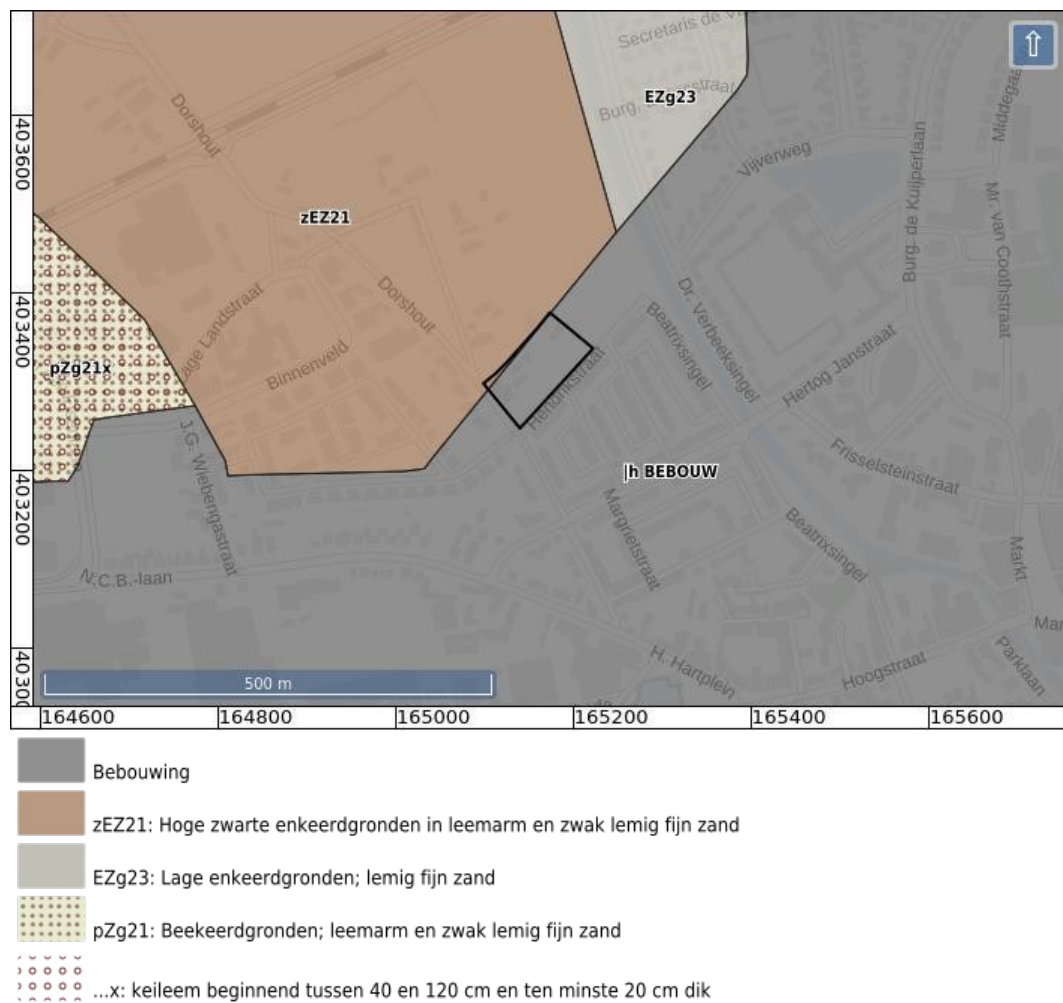
Figuur 9: Beddinggordels Laat Glaciaal - Vroeg Holoceen (Cohen e.a. 2012).

Figuur 10: Landschappelijke eenhedenkaart voormalige gemeente Veghel (Buesink 2014).

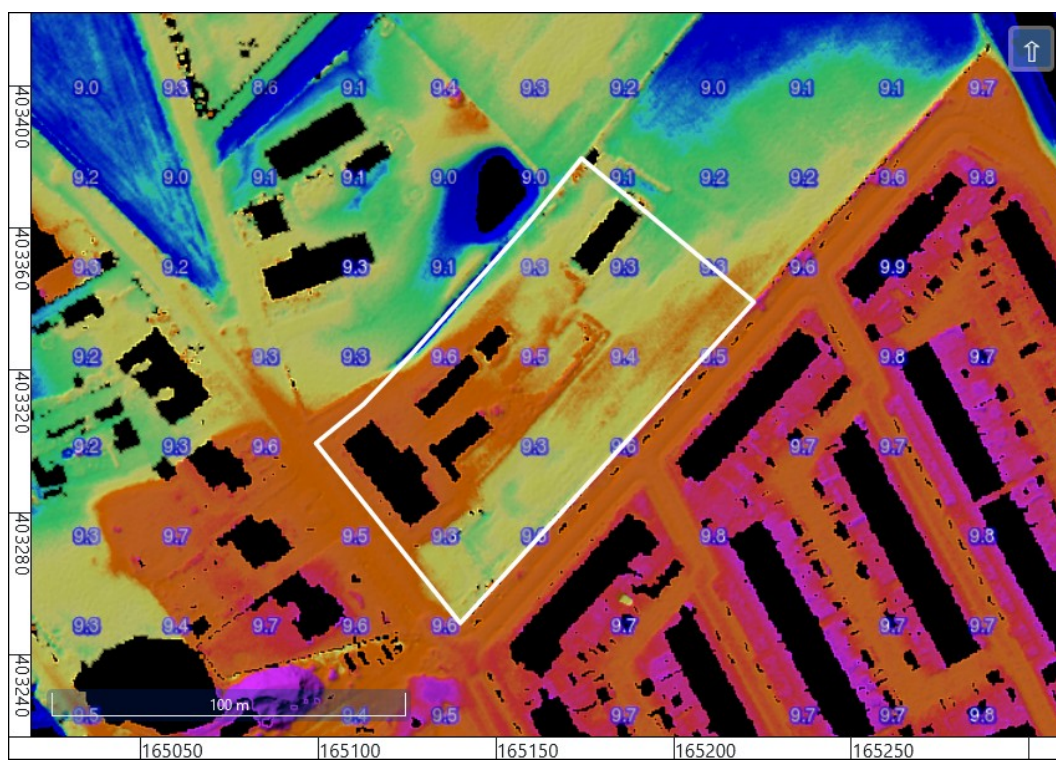
Figuur 11: Geomorfologische kaart (Maas e.a. 2019).

Figuur 12: Bodemkaart (Alterra 2014).

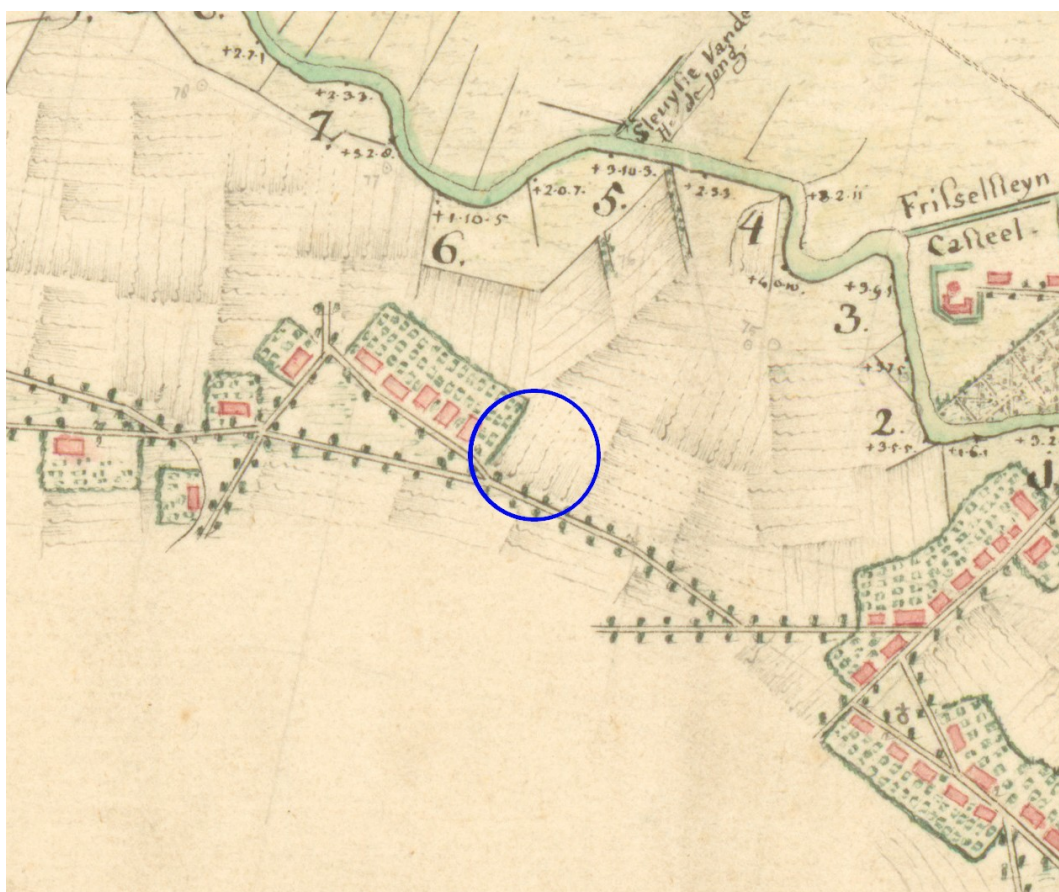
Figuur 13: Hoogte-reliëfkaart (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).

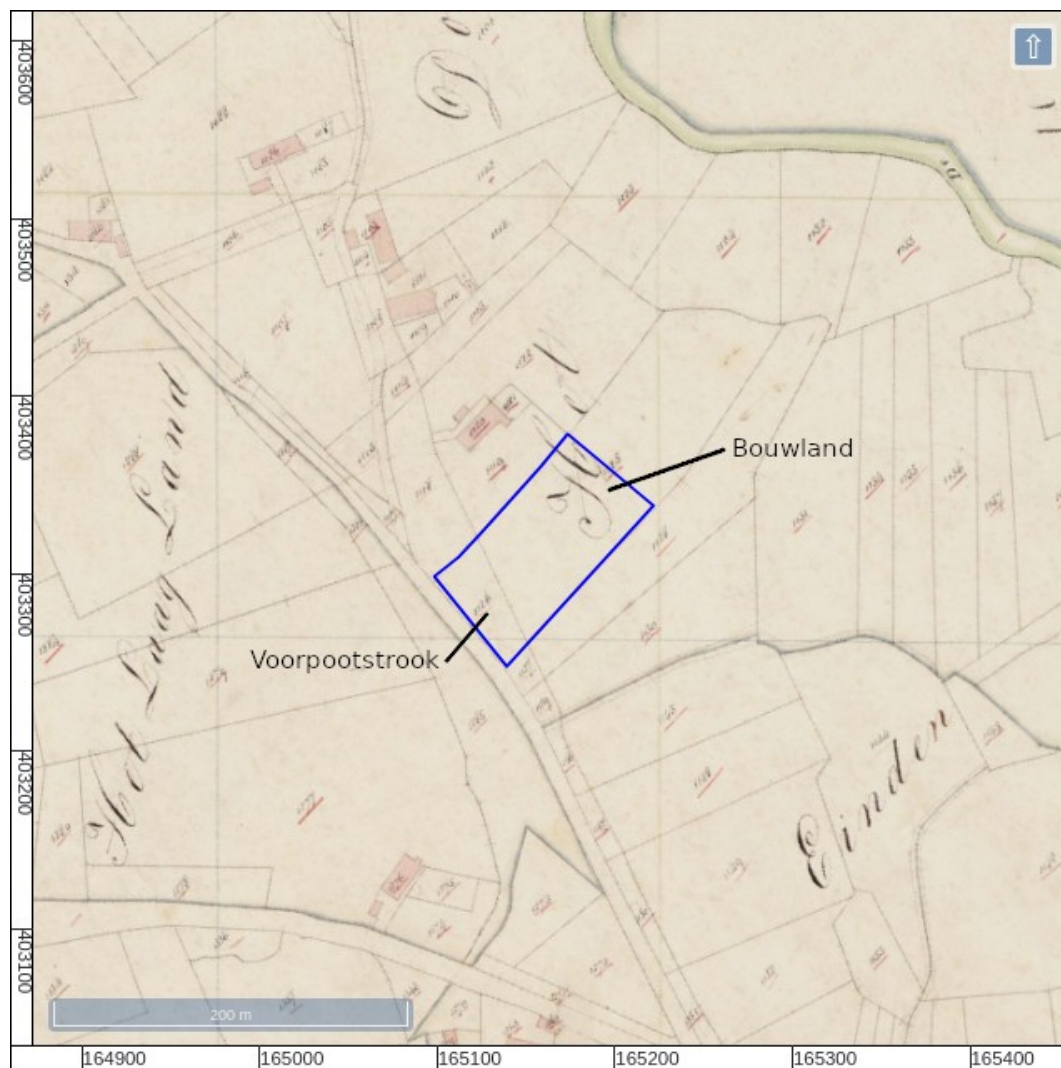
Figuur 14: Hoogte-reliëfkaart detail (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).
Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P.

Figuur 15: Kaart Figuratief van het grootste gedeelte van Bataasch Braband, 1794 (Verhees 1794).

Figuur 16: Kaart van de rivier de Aa, 1806 (Verhees 1806). Het noorden is linksboven.

Figuur 17: Kadastrale minuut 1811-1832, gemeente Veghel, sectie A, blad 4 (Kadaster 1811).

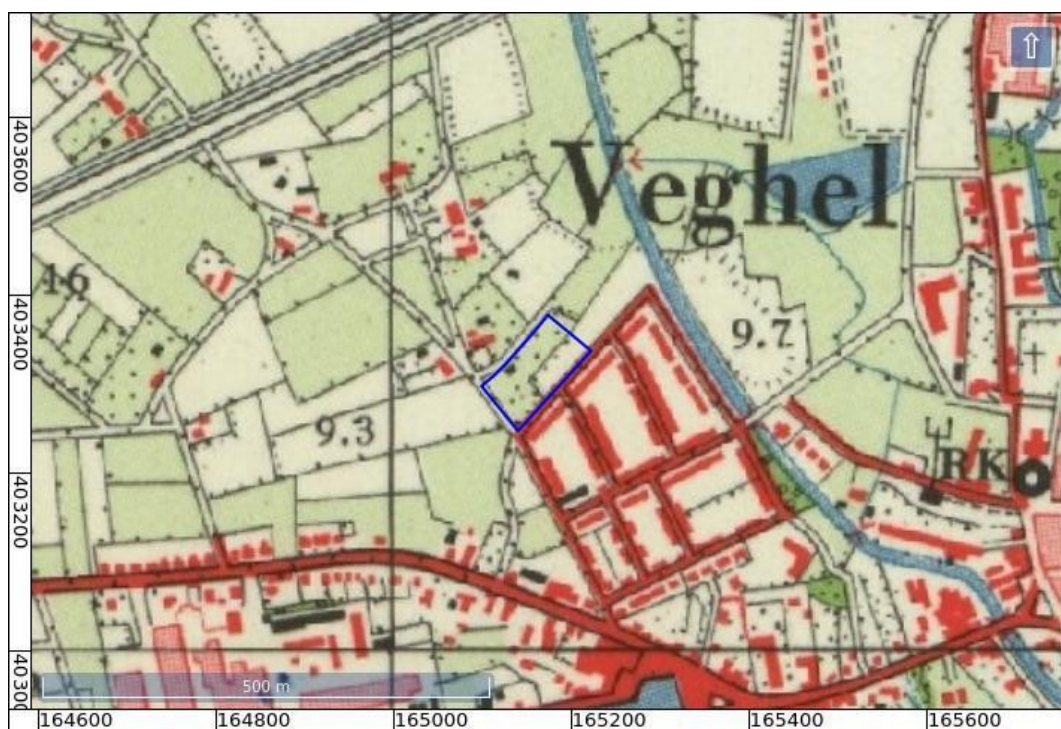
Figuur 18: Topografisch militaire kaart 1850.

Figuur 19: 609-2080-VEGHEL-1899.

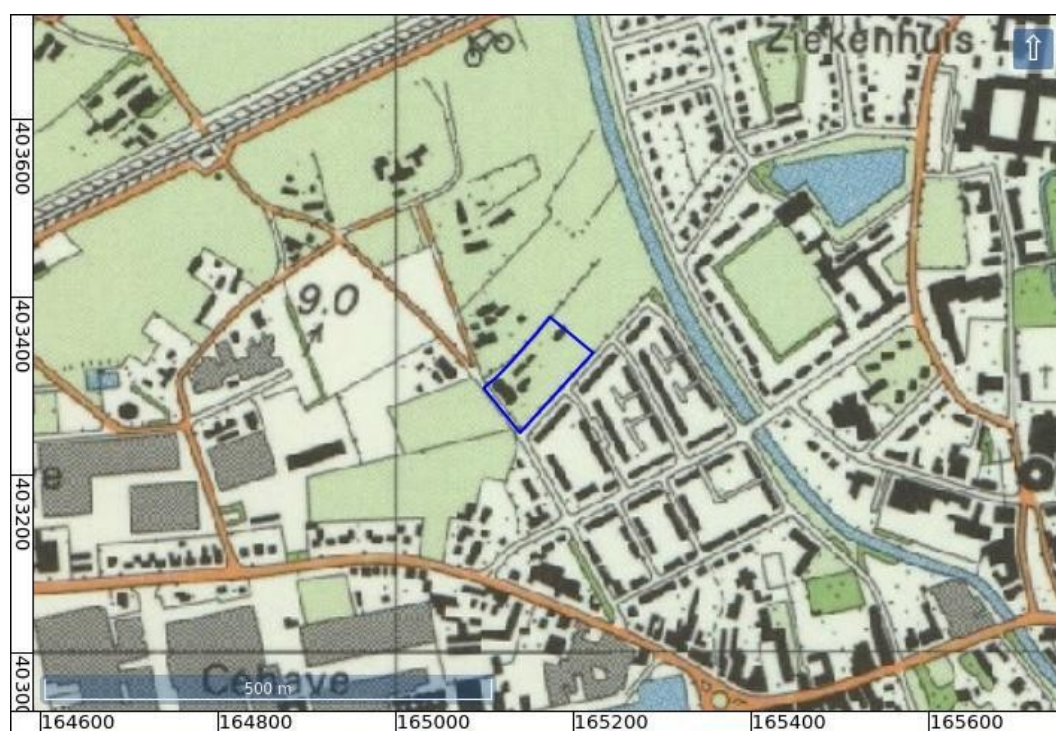
Figuur 20: 609-2082-VEGHEL-1928.

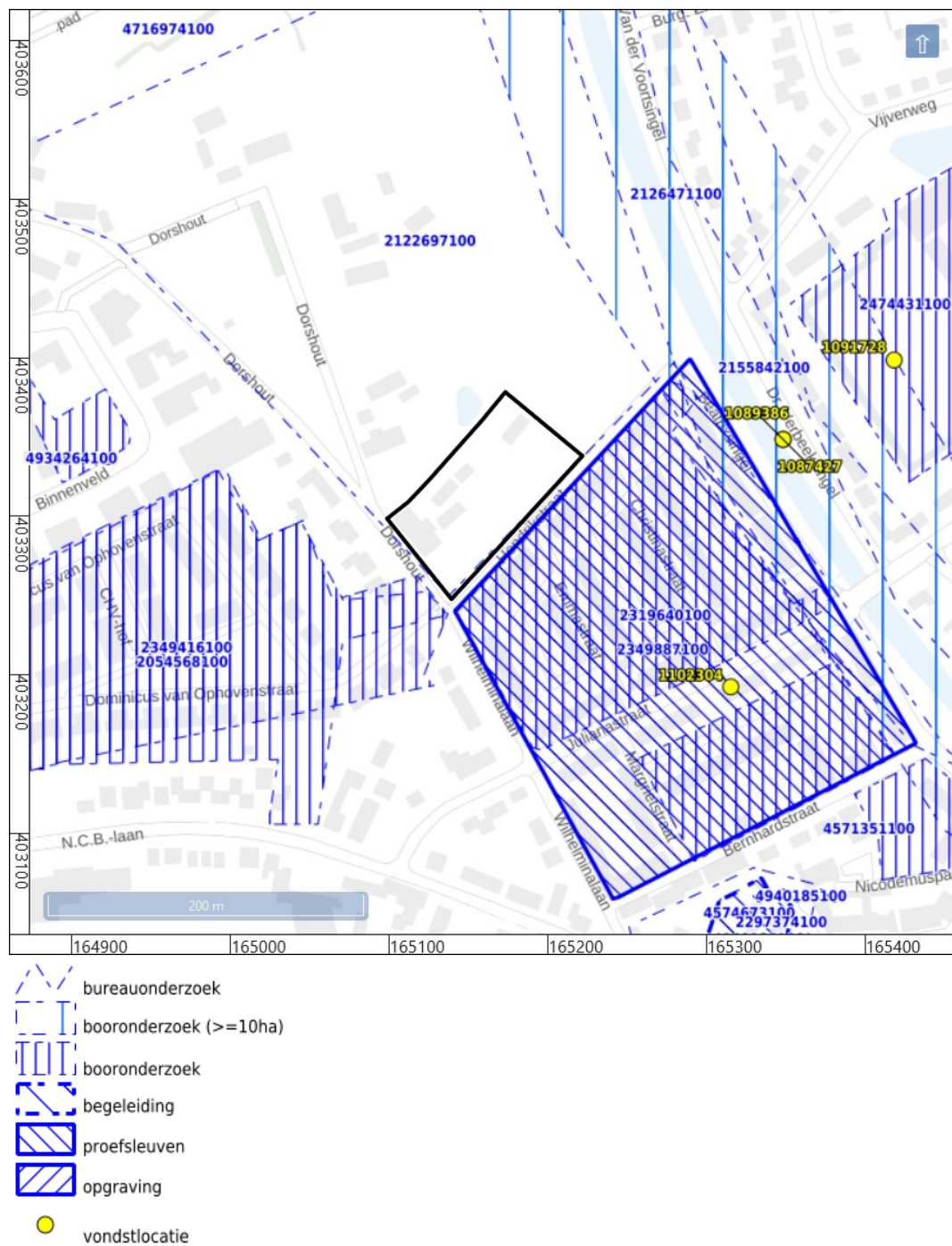
Figuur 21: 45G-1956-Uden / Veghel.

Figuur 22: 45G-1967-Uden / Veghel.

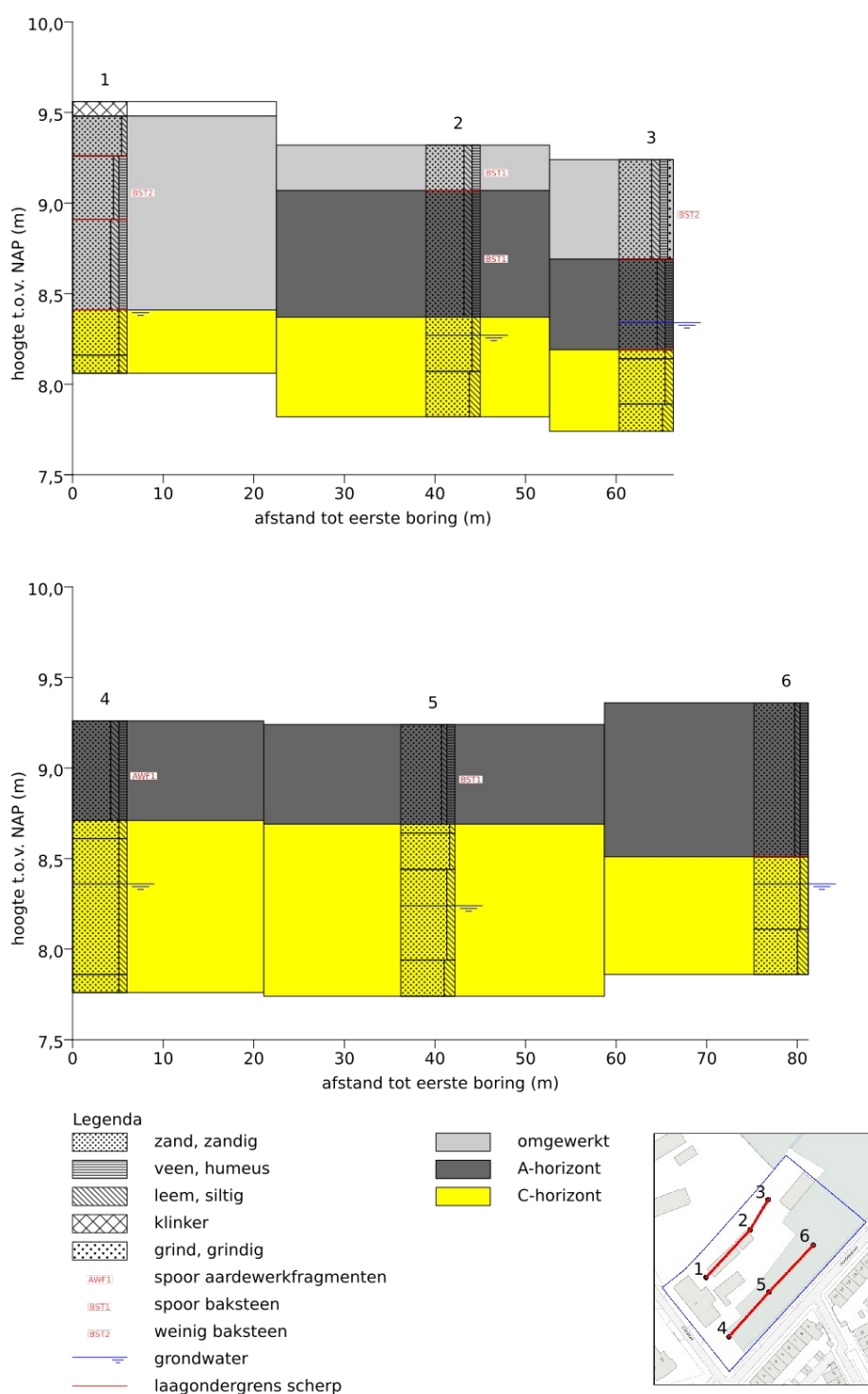
Figuur 23: 45G-1988-Uden / Veghel.

Figuur 24: Archeologische vondstlocaties (geel) en zaken (blauw) uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021).

Figuur 25: Boorpuntenkaart.

Figuur 26: Schematische weergave van de boorprofielen.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

nr.	grens (cm - grond mv)		bijmenging	mediaan kleur		nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	boven	onder							
1									grondwaterstand tijdens boring: 115 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong datum boring: 7-februari-2022
	0	8	klinker						klinker
	8	30	zand	zwak siltig	matig fijn grijs	spoor roestvlekken		omgewerkt	omgewerkte grond; zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis scherp
	30	65	zand	matig humeus; matig fijn zwak siltig	donker-grijs-bruin		weinig baksteen	omgewerkt	omgewerkte grond; veel grijze vlekken; zand matig afgerond; veel zandbrokjes; matig kleine spreiding; baksteen tot 1 cm, rood, hard; basis scherp
	65	115	zand	matig humeus; matig fijn matig siltig	donker-grijs-bruin			omgewerkt	omgewerkte grond; weinig gele vlekken; zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis scherp
	115	140	zand	matig siltig	matig fijn geel-grijs	spoor roestvlekken		C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis geleidelijk
	140	150	zand	matig siltig	matig fijn geel-grijs			C-horizont	basis geleidelijk; zand matig afgerond; matig kleine spreiding
2									grondwaterstand tijdens boring: 105 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong datum boring: 7-februari-2022
	0	25	zand	matig humeus; matig fijn matig siltig	donker-grijs-bruin		spoor baksteen	omgewerkt	omgewerkte grond; zand matig afgerond; matig kleine spreiding; baksteenspikkels kalkmortel vensterglas; basis scherp
	25	95	zand	matig humeus; matig fijn matig siltig	donker-grijs-bruin	spoor roestvlekken	spoor baksteen	A-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; kachelgrit baksteenspikkels; basis geleidelijk
	95	125	zand	matig siltig	matig fijn geel	spoor roestvlekken		C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis geleidelijk

nr.	grens (cm - grond mv)		bijmenging	mediaan kleur		nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	boven	onder							
3	125	150 zand	sterk siltig	matig fijn	licht-grijs	weinig roestvlekken		C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding
	0	55 zand	matig humeus; matig siltig; zwak grindig	matig fijn	donker-grijs-bruin		weinig baksteen	omgewerkt	grondwaterstand tijdens boring: 90 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong datum boring: 7-februari-2022 omgewerkte grond; puin; zand matig afgerond; matig kleine spreiding; beton; basis scherp
	55	105 zand	matig humeus; matig siltig	matig fijn	donker-grijs-bruin	spoor roestvlekken		A-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis scherp
	105	110 zand	matig siltig	matig fijn	licht-grijs	spoor roestvlekken		C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis geleidelijk
	110	135 zand	matig siltig	matig fijn	licht-grijs			C-horizont	basis geleidelijk; zand matig afgerond; matig kleine spreiding
	135	150 zand	sterk siltig	matig fijn	licht-grijs	weinig roestvlekken		C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding
4	0	55 zand	matig humeus; matig siltig	matig fijn	donker-grijs-bruin		spoor aardewerkfragmenten	A-horizont	grondwaterstand tijdens boring: 90 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong datum boring: 7-februari-2022 zand matig afgerond; matig kleine spreiding; aardewerkfragment, zeer dun, enkelzijdig glazuur, recht, 1cm; basis geleidelijk
	55	65 zand	matig siltig	matig fijn	grijs-bruin	spoor roestvlekken		C-horizont	spoor donker-bruine vlekken; zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis geleidelijk
	65	140 zand	matig siltig	matig fijn	licht-grijs	weinig roestvlekken		C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis geleidelijk
	140	150 zand	matig siltig	matig fijn	licht-grijs			C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding
5									grondwaterstand tijdens boring: 100 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong datum boring: 7-februari-2022

nr.	grens (cm - grond mv)		bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	boven	onder							
	0	55 zand	matig humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-grijs-bruin		spoor baksteen	A-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; kachelgrit baksteenfragment, 1cm, rood, hard; basis geleidelijk
	55	60 zand	zwak siltig	matig fijn	grijs-bruin	spoor roestvlekken		C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis geleidelijk
	60	80 zand	zwak siltig	matig fijn	geel-grijs	veel roestvlekken		C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis geleidelijk
	80	130 zand	matig siltig	matig fijn	geel-grijs	spoor roestvlekken		C-horizont	basis geleidelijk; zand matig afgerond; matig kleine spreiding
	130	150 zand	sterk siltig	matig fijn	licht-grijs			C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding
6									grondwaterstand tijdens boring: 100 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong datum boring: 7-februari-2022
	0	85 zand	matig humeus; zwak siltig	matig fijn	donker-grijs-bruin			A-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; kachelgrit; basis scherp
	85	125 zand	matig siltig	matig fijn	licht-geel-grijs			C-horizont	zand matig afgerond; matig kleine spreiding; basis geleidelijk
	125	150 zand	sterk siltig	matig fijn	wit-grijs			C-horizont	top roest; zand matig afgerond; matig kleine spreiding

Coördinaten van de boringen:

nr.	X (m RD)	Y (m RD)	Z (cm NAP)
1	165126	403307	956
2	165153	403335	932
3	165164	403354	924
4	165140	403271	926
5	165164	403298	924
6	165191	403326	936